БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 44-дэхи жэлээ гараха.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 287 (11273) | 1966 оной декабриин 7, среда | Сэн 2 мүнгэн

МОСКВА ХОТЫН, МОСКОВСКО ОБЛАСТИИН АЖАЛШАДТА,

Москва шадар болоһон агууехэ байлдаанда хабаадагшадта

Хүндэтэ нүхэдүүд!

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет манай Эхэ ороной ниислэл хотын ойро немец-фашис сэрэгүүдэй бута сохигдоһоор 25 жэлэй ойе дашарамдуулан, Москва хотын ба Московско областиин ажалшадые, Москва шадар болоһон байлдаанда хабаадагшадые халуунаар амаршална.

Москва шадарһи байлдаанууд—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарлиг түүхэ домогто ороһон гайхамшаг хуудаһануудай нэгэн мүн. Эндэ немец-фашис арми анха түрүүшынхиеэ ехээр сохигдон диилдээд, тэрэнэй дэлхэйн хоёрдохи дайнай саашанхи бүхы ябасада ехээр нүлөөлһэн юм.

Советскэ Союзай Коммунис парти Москва шадар, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бусад тулалдаанудай үеын илалтануудые эмхидхэжэ, үүсхэһэн байгаа.

Дайсаниие бута сохихын, Москваагаа хамгаалхын тула бүхы оронмнай жагсан бодоо бэлэй. Манай олон үндэһэ яһатантай Эхэ ороной бүхы аха дүү арадуудай хүбүүд болон басагад ородуулгатай зэм зэмэ ниилүүлэн ябажа дайлалдаа һэн. Совет хүнүүдэй архим шэнжэ шанарнууд — Ленинэй суртал бодолнууд, коммунизмын үзэл сурталда үнэн сэхэ байдал Москва шадарһи байлдаануудта илангаяа тодоор гаргаа.

Фашис булимтарагшадые эсэргүү тэмсэл соогуур Совет Армиин сэрэгшэд болон партизанууд хамта Москвагай, Московско областиин ажалшад дайшалха габьяа, гайхамшаг тэсэбэри гаргаһан байна. Хэдэн арбаад мянган москвагайхид ардай сэрэгшэдэй зэргэдэ зэбсэг барижа тэмсэлдэ жагсаа бэлэй. Тэрэ хэсүү һүрөөтэ үдэрнүүдтэ ниислэл хотын ба областиин хүдэлмэришэд, колхозниигууд, интеллигентнэр, манай алдарта эхэнэрнүүд ба залуушууд, бүхы ажалшад партиина организацинуудай хүтэлбэри доро ажалай шэн габьяа гаргаа. Тэдэнэй эрэлхэг зориг, бата тэсэбэри Москва шадарһи илалтын зорих гэршэ болохол.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хэсүү шанга жэлнүүдтэ москвагайхид гаргаһан габьяа, ажал хэрэгүүдые коммунис парти, совет арад үндэрөөр сэгнэнэ.

Ниислэлэй сэдхэлэй тулаа эршэлгэшэд, Москва хотые хамгаалагшадай мүнхэ габьяа социалис Эсэгэ ороноо хододоо заха хизааргүй үнэн байдагай гэршэ жэшээ болохол.

Фашизмда эсэргүүсэн, ороной эрэ һайхан байдалай түлөө тэмсэлдэһэн баатарнуудай алдар нэрэ һаһа барагдашагүй! Манай Эхэ ороной ниислэл хотые эрэлхэг зоримгойгоор хамгаалагшадта хэтэ мүнхын алдар соло!

Ажал хэрэгтээ, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө саашанхи тэмсэлдэ амжалтануудые түйлахыень Москвагай, Московско областиин ажалшадта хүсэнэбди. Ниислэлэй ба Москва шадарай ажалшад, бүхы совет арадтал адляар, коммунис байгуулалтын хэрэгтэ бүри шэнэ ололтонуудые түйлажа, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэ гээд этигэжэ байһанаа элирхэйлнэбди.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1966 оной декабриин 5. № 282 Москва хото.

Нүхэд солдадууд, матросуул, сержантнууд ба старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Арми болон флодой запаста, отставкада байһан ветерануул!

Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдэй бута сохигдоһоор 25 жэлэй ойе совет арад, арми болон флодой сэрэгшэд баяртайгаар ёһолон тэмдэглэжэ байна. Эндэ болоһон тулалдаанууд гитлеровскэ армиин «Илагдашагүй» тухай худал хуурмаг һураг суутай буруу байһые элишэлээд, дэлхэйн хоёрдохи дайнай саашанхи бүхы ябасада ехээр нүлөөлһэн, Коммунис партиин хүтэлбэриндэг манай арадай, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй булигдахагүй хаба шадалые, асари ехэ зоригые элирхэйлэн харуулһан юм.

Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдэй бута сохигдоһоор 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, арми болон флодой бүхы сэрэгшэдые, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан бүхы хүнүүдые амаршалнаб. Сэрэгэй ба политическэ бэлэдхэлэй талаар, журам заршам бэхижүүлхэ, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы ёһо заншалнуудые арьбадхаха хэрэгтээ шэнэ амжалта түйлахыень бүхы сэрэгшэдтэ хүсэнэб. Москва шадар болоошо агууехэ байлдаануудта хабаадаһан бүхы хүнүүдэй элүүр энхэ ябахыень, ажалай амжалта түйлахыень, манай залуушуулые патриотическа ёһоор хүмүүжүүлхын тула үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэхыень хүсэнэб.

Манай Эхэ ороной сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудай үедэ шэн габьяа гарган дайлалдаһаар наһа бараһан баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдэй бута сохигдоһоор 25 жэлэй ойе тэмдэглэн, **захирхамни:**

Үглөөдэр, декабриин 6-да, Москвагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной ниислэл — баатар-хото Москвада, городууд-геройнуудта, баатар-хэрэм Брестдэ, тэрэшэлэн Тула, Калинин, Смоленск хотонуудта артиллериин гушан буудалгаар салют үгэхэ.

Баатар габьяата совет арад, тэрэнэй шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые үүсхэгшэ ба эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

Р. МАЛИНОВСКИЙ.
СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал

А. Н. КОСЫГИН ФРАНЦИДА

ПАРИЖ. (ТАСС). Албанай хэрэгээр эндэ аяншалжа байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Франциин тон үнинэй университедтэ—Сорбоннодо декабриин 3-да хүрөө. Университедэй профессорнууд, студентнүүд совет айлшадые хани халуунаар угтаа.

Нүхэр Косыгинда дурасхаалта алтан медаль барюулагдаа. Энэ хадаа эгээн лэ хүндэтэй айлшадтань барюулагдадаг юм.

Мүн энэ үдэр дипломатическа хэблэлэй ассоциаци сайллалга хэжэ, А. Н. Косыгиние хүндэлөө. Сайлалга дээрэ 450 шахуу француз болон совет корреспондентнүүд, тэрэшэлэн бусад ороной журналистнууд байлсаа.

Советскэ правительствын толгойлогшые ассоциациин түлөөлэгшэ **Жорж Леруа** амаршалаа. Удаань суглараагшадта хандан, А. Н. Косыгин үгэ хэлээ.

«Парижда хэһэн хэлсээнүүдэйнгээ дүнтөөр бидэнэр хүсэдөөр һанаалаа ханаабди» гээд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ мэдүүлээ.

Францниин ниислэлдэ байха үедөө бидэнэр олон хүнүүдтэй уулзаабди гээд А. Н. Косыгин хэлэһэн байна. «Эдэ уулзалгануудай онсо шэнжэнь гэхэдэ, эб найрамдал аршалан хамгаалха тухай француз арад, танай ороной гүрэнэй ажал ябуулагшад оролдолго гаргана, уласхоорондын оршон байдалые орёо болгохоор тулалдаануудые зайсуулха гэжэ эрмэлзэнэ, мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи шахардуу шанга байдал һуларуулха зам олохын тулада оролдоно. Эдэ эрмэлзэлгэнүүд манай ороной политикада, совет арадай аша туһада тааруугаар Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын бэелүүлдэг политикада тааралдана» гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

«Харин манай оронуудай социальна байгуулалтанууд ондо ондоо юм гээд А. Н. Косыгин ажаглалта хээ. Зүгөөр эхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политика бэелүүлхэдээ, эдэ оронуудай эбтэйгээр ажаһуужа, гараһан асуудалнуудые хэлсээ хэхэ аргаар шиидхэжэ, бүхы һалбаринуудай, тэрэ тоодо политическэ талаар амгалан ёһоной харилсаа холбоо хүгжөөжэ шадаха байһыень бидэнэр анхаралдаа абадаг байнабди. Имэ харилсаа холбоон уласхоорондын юрэнхы оршон байдалда һайнаар нүлөөлхэ, уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ арга зам бэдэрэлгэдэ туһалха байна».

Суглараһан журналистнуудай табиһан асуудалнуудта саашань харюусахадаа, Европодохи аюулгүй байдалай талаар зүблөө зарлаха шухала гэжэ Советскэ правительствые толгойлогшо дахяад хэлэһэн байна. «Энэ асуудал зүбшэгдэхөөр болоо, манай һанамжын ёһоор, шахардуу шанга байдалые һуларуулха, Европодохи аюулгүй байдал хангаха зорилгоор Европо түбидэхи оршон байдалые зүбшэн хэлсэхын тулада Европын оронууд зүблөөндэ сугларжа шадаха байна. Энэ конференцидэ США-гай хабаадалсаха тухай асуудал тушаа хэлэхэ болоо һаа, энэ хадаа Европын оронуудай өөһэдэйнь шиидхэхэ асуудал болоно гэжэ намда һанагдаха байна» гээд тэрэ мэдүүлээ.

Танай һанамжын ёһоор уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулгада ФРГ-тэй туһалжа шадаха гү гэһэн асуудалда А. Н. Косыгин иигэжэ харюусаа: «Германиин хоёр гүрэнэй—ГДР болон ФРГ-тэй оршожо байһан Европодохи оршон байдалые, тиихэдэ энэ оршон байдалые газаа талын ямаршье хүсэнэй хубилгажа шадахагүй байһые тон өли тодоор ойлгохо гээшэ ФРГ-гэй зүгһөө Европодохи аюулгүй байдалые шиидхэлгэдэ оруулжа шадахаар гол туһа нэмэри болоно». Энэ хадаа нэгэдэхи ушар баримта болоно. Хоёрдохи ушарынь гэхэдэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр Европодо тогтоһон хилэнүүд ойроо хүртэшэгүй. Тэрэнһээ гадна, Баруун Германи ядерна зэбсэгтэй болохо али бүхы эрилтэнүүдһээ хэтэлээ арсаха ёһотой».

Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай асуудалаар СССР-эй болон Франциин баримталдаг хараа бодол тушаа А. Н. Косыгин иигэжэ мэдүүлээ: «Энэ асуудалые шууд сэхээр хаража үзэхэ болоо һаа, Франци СССР хоёр нимэ хараа бодолтой: ядерна зэбсэг тараагдаха ёһогүй. Ямар аргаар энэ зорилто түйлагдахаб гэжэ хэлэхэ болоо һаа, бодото алхамуудые хэжэ, эдэ аргануудые бэдэрхэ хэрэгтэй. Имэ аргануд олдохо гэжэ бидэнэр найданабди».

Совет-француз харилсаан тухай асуудалда тогтоходоо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ тусхайлбал иигэжэ мэдүүлээ. Эдэ харилсаанууд «уласхоорондын асуудалнуудые, хаматай түрүүндэ, Европодохи аюулгүй байдалай асуудалые шиидхэхэ талаар удаан саг соо саашадаа харилсаа холбоо байгуулха ябадалда үндэһэлэн байгуулагдаха ёһотой. Манай харилсаанууд саг зуурын шэнжэтэй бэшэ, Франциин болон Советскэ Союзай хоорондо үнинһөө хойшо тогтоһон заншалда, совет хүнүүдтэшье, французуудташье үнэтэй дүтэ заншалнуудта тааралдадаг байһыень бидэнэр хараада абанабди».

«Францитай манай харилсаан һайнаар хүгжэнэ гэжэ бидэнэр тоолонобди, тэдэниие саашадань бэхижүүлхын тулада бүхы юумые Советскэ Союз хэхэ» гээд А. Н. Косыгин тэмдэглээ.

Ондоо асуудалда харюусахадаа А. Н. Косыгин иигэжэ хэлээ:

«Сэрэгэй бүлэглэлнүүд усадхагдаха ёһогой гэжэ Советскэ Союз, бусад социалис оронууд тоолодог. Баруун оронуудтахи эзэрхэг түримхэй НАТО гэжэ бүлэглэл социалис оронуудта эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй юм. Хэрбээ энэ бүлэглэлэй усадхагдаад байгаа һаань, бидэнэр, манай союзнигууд, Варшавска хэлсээе болюулхые зүбшөөхэ байна». «НАТО-гой мэдэлһээ өөһэдынгөө сэрэгүүдые гаргаха тухай Францнин правительствын шиидхэбэри Европодохи шахардуу шанга байдал һуларуулха гэһэн ябуулга, амгалан ёһоной ябуулга гэжэ бидэнэр тоолонобди».

«Хүгжэжэ байһан оронуудта туһаламжа үзүүлхэ асуудалые ехэ удха шанартай гэжэ генерал де Голлиин тоолодог байһые бидэнэр тэрээнтэй хөөрэлдэхэдөө ойлгоһон байнабди гээд А. Н. Косыгин саашань хэлээ... Энэ асуудалаар бидэнэр һанамжануудаа мэдэлсээбди. Энэ талаар манай орон бүхэнэй хэхэ гэжэ байһан алхамууд тухай бэе бэедээ мэдээсэһэн байнабди».

Вьетнамдахи дайн байлдаанай дүүрээд байгаа һаань, Америкын Холбоото Штадуудтай Советскэ Союзай харилсаан ямараар хүгжэхэб? Энэ асуудалда харюусахадаа, А. Н. Косыгин иигэжэ мэдүүлээ:

«Хамагай түрүүндэ Вьетнамдахи дайн байлдаае дүүргэхэ хэрэгтэй. Энэ дайнай ямараар дүүрэлгэһээ Холбоото Штадуудтай Советскэ Союзай хиралсаанай саашанхи хүгжэлтэ нилээд ехээр дулдыдаха байна.

Вьетнамай Демократическа Республикын премьер-министр Фам Ван Донгын, тэрэшэлэн Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын табиһан эрилтэнүүдэй ёһоор вьетнамска дайн дүүргэгдэхэ ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энэ программа Вьетнамай Демократическа Республикын дурадхаһан дүрбэн пунктһаа, Урда Вьетнамай НФО-гой дурадхаһан табан пунктһаа бүридэдэг гэжэ таанадта һайн мэдээжэ. Советскэ Союз энэ программые дэмжэдэг, энээндэ үндэһэлэн, Вьетнамдахи дайн болюулагдаха ёһотой гэжэ тоолодог. Имэ шэглэлтэйгээр бидэнэр ябуулга хэдэг байнабди, саашадаашье хэхэбди».

«США-тай манай харилсаанай саашадаа ямараар хүгжэхэ байһан тухай мүнөө би хэлэжэ шадахагүй байнаб». «Зүгөөр энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта үндэһэлэн, бусад капиталис оронуудтай бидэнэй байгуулһан шэнги тиимэ гэмгүй һайн харилсаа Холбоото Штадуудтай байгуулхые бидэнэр арсанагүйбди».

Хүн түрэлтэнэй һанаа зобоодог уласхоорондын асуудалнуудаар СССР-эй болон Францнин баримталдаг хараа бодол тухай тогтоходоо, А. Н. Косыгин иигэжэ тэмдэглээ. Эдэ хараа бодолнуудай «олонхинь ойртохоһоо гадна, адли байдаг юм». Эдэ хараа бодолнууд хадаа «эб найрамдалай, бүхы гүрэнүүдэй харилсаандахи түгшүүрилые һуларуулха арга бэдэрэн олохо хараа бодол» болоно.

«Хитадтай манай харилсаан тухай хэлэхэ болоо һаа, манай партиин түбэй орган бологшо «Правда» газетэдэ һаяхан толилогдоһон ехэ статьятай хэблэлэй түлөөлэгшэд танилсаһан байгаа ёһотой даа. Хитадта боложо байһан ушарнууд тушаа манай баримталдаг хараа бодол тэрэ статья соо дэлгэрэнгыгээр найруулан хэлэгдэнхэй» гээд А. Н. Косыгин үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй болон «Юрэнхы дэлгүүрэй» хоорондо горитой харилсаа холбоо һаяын саг соо байгуулха бодото хараа зам бии гү гэһэн асуудалда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ арсаһан харюу үгөө. Зүгөөр «Юрэнхы дэлгүүртэ» ородог оронуудтай манай худалдаа наймаан, экономическа холбоон» амжалтатайгаар хүгжэжэ байдаг гээд тэрэ ажаглаһан байна. Бүхы оронуудтай, тэрэ тоодо «Юрэнхы дэлгүүртэ» ородог оронуудтай экономическа харилсаа холбоогоо саашадань хүгжөөхые бидэнэр эрмэлзэхэбди.

Дайнай үедэ еврейнүүдэй бүлын гэшүүд таһаршанхай, тэдэнэй зариманиинь СССР-тэ, нүгөөдүүлынь хилын саана байдаг. Тэдэнэй уулзаха арга боломжо бии гү гэһэн асуудал табигдаа. Тэрээндэ харюусахадаа, Советскэ правительствые толгойлогшо иигэжэ хэлээ:

«Энэ асуудалые зарим хүнүүд хирэ хирэ болоод лэ табидаг байха юм. Тэдэнэй заримашуулынь Советскэ Союзда еврейнүүдтэ харша ябуулга хэгдэдэг гэһэн хэбэртэйгээршье шашалдаа гаргадаг. Имэ ябадал манай орондо байхагүй, байжа шадахашьегүй. Энэ хадаа тус асуудалые табихадаа угаа тулюур түйган арга хэрэглэгшэдэй, тусхай һанал бодол баримталдаг этэгээдүүдтэ туһалхые оролдогшодой һанаашалгануудай үрэ болоно гээшэ».

«Бүлэнэрэй нэгэдэлгэ тухай хэлэхэ болоо һаа, хэрбээ ямар нэгэн бүлэнэрэй уулзахые гү, али Советскэ Союзһаа гаража ошохые хүсөө һаань, харгы зам нээгдээтэй, эндэ ямаршье асуудал байхагүй.

«Хэрбээ манай орон дотор национальна асуудалай ямараар табигдаһан тухай хэлэхэ болоо һаа, иигэжэ тэмдэглэхэ ёһотойб. Советскэ Союзда национальна асуудалай точ амжалтатайгаар шиидхэгдэһэн шэнгеэр, энэ асуудалые шиидхээбди гэжэ дэлхэй дээрэ нэгэшье орон хэлэжэ шадахагүй» гээд А. Н. Косыгин үргэлжэлүүлэн хэлээ. «Манай орон дотор бүхы наһинууд аб адли эрхэтэй». Энэ хадаа «еврей үндэһэ яһанай эрхэтэдтэ бүрин хүсэдөөр хамаадана».

Косыгин энээн шэнгеэр бүри һаяын саг соо США-да аяншалха хүсэлэнтэй гү гээд корреспондентнүүдэй нэгэн асуугаа.

«США-да минии аяншалха арга боломжо тухай хаанашье зүбшэн хэлсэгдээгүй, энээн тухай асуудалшье гараагүй» гээд харюу үгтөө.

«Францида манай аяншалга тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ аяншалга аятай һайн, үгээ ойлголсолгын хани халуун оршон байдалда үнгэржэ байна гэжэ бидэнэр тоолонобди».

СССР-тэ ажахын шэнэдхэлгэ бэелүүлгэтэй холбоотой асуудалнуудта Советскэ правительствые толгойлогшо уулзалгын үедэ мүн лэ харюусаа.

БААТАРШАЛҺАНАЙ ТҮЛӨӨ ЭХЭ ОРОНОЙМНАЙ ШАГНАЛНУУД

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Москва шадар немец-фашис булимтарагшадые бута сохихо хэрэгтэ Московско областиин ажалшадай эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө, мүн арадай ажахы хүгжөөлгын талаар амжалтануудые түйлаһанай түлөө **Московско область** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной декабриин 5-най Указаар **Ленинэй** орденоор шагнагдаба.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеэр немец-фашис булимтарагшадта эсэргүү шэн габьяата партизан тэмсэл эмхидхэжэ, Минск хотын ажалшадай эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаһанай түлөө, городоо һэргээн бодхоохо, арадайнтаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалтануудые түйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Минск хотые Ленинэй** орденоор шагнаба.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ немец-фашис булимтарагшадтай тэмсэхэдээ Калининска областиин ажалшадай эрэлхэг зориг, шэн габьяа гаргаһанайнь түлөө, арадайнтаа ажахые һэргээхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалтануудые түйлаһанай түлөө **Калининска область Ленинэй** орденоор шагнагдаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ городоо баатарлигаар хамгаалан, Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдые бута сохихо хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэһэн Тула хотые хамгаалагшадай эрэлхэг зориг, бата тэсэбэри гаргаһанайнь түлөө, арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалтануудые түйлаһанай түлөө **Тула** хото СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной декабриин 3-най Указаар **Ленинэй** орденоор шагнагдаа.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ немец-фашис булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэһэн партизан хүдэлөөндэ ажалшадайнь элэйхитэйгээр хабаадаһан Смоленск хотые хамгаалагшадай эрэлхэг зориг, бата тэсэбэри гаргаһанайнь түлөө, городоо һэргээн бодхоохо, арадайнгаа ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалтануудые түйлаһанай түлөө **Смоленск хото Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай 1-дэхи шатын** орденоор шагнагдаа. (ТАСС).

КПСС-эй делегаци Будапештһээ Москва бусажа ерэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин IX съездын хүдэлмэридэ хабаадаад, декабриин 5-да Будапештһээ Москва бусажа ерэбэ. (ТАСС).

Жэлэй түсэб дүүргэгдэв

КПСС-эй обкомой, Буряадай барилгын управлениин, барилгашадай профсоюзай обкомой нэрэ дээрэ телеграмма абтаба.

Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилгашадай туйлаһан амжалта тухай тэрэ телеграмма соо хэлэгдэнэ. Сэлэнгын барилга-хабсаралгын управлениин хүдэлмэришэд Агууехэ Октябриин алдарта ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, байгша оной барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэбые совет Конституциин һайндэрэй урдахана дүүргэбэ.

Химиин ехэ барилга бодхогшод абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгээр бэелүүлжэ байнхай. 70 мянган түхэригэй арьбаалта түсэбһөө гадуур оруулагдаа.

ХЭТЭ МҮНХЫН АЛДАР СОЛО! ХЭТЭ МҮНХЫН ДУРАСХААЛ!

Танигдаагүй солдадай хүүрые Кремлиин ханада хүдөөлүүлбэ

Эхэ ороной зүрхэн шадар 1940 оной декабриин хэсүү үдэрнүүдтэ наһа бараһан, Танигдаагүй солдадай—өөрынгөө баатарнуудай нэгэнэй үмэнэ декабриин 3-да москвагайхид доро дохин ёһолбо. Эхэ ороной танигдаатүй энэ хүбүүнэй баатар габьяа тарраһан Ленинградска шоссейн 41-дэхи километрһээ тэрэнэй хүүр үдэрэй тэн багта Белорусска вокзалай талмай дээрэ асарагдаа. Хүүртэй хуурсагые тээһэн артиллериин лафет хуягта транспартёрой хойноһоо аргааханаар дабшаба. Хүндэтэ харуулай ротын солдадууд энэ патриодто сэрэгэй ёһолол хэжэ, хажуудань зэргэлээд ябаба. Артиллериин лафедэй хойноһоо— Москвае хамгаалһан баатарнууд, сэрэгэй хубсаһатай үнии орхиһон хүдэлмэришэд, инженернүүд, эрдэмтэд дабшаа. Траурна дабшалга зоноор хүүрэн Манежнэ талмай дээрэ зогсобо. Баяр-шаналалай митинг эхилээ.

Нүхэд Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев, совет сэрэгэй элитэ мэдээжэ начальнигууд, Москвагай олониитын түлөөлэгшэд трибуна дээрэ гараба.

КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь Н. Г. Егорычев эхилэл үгэ хэлэжэ, митинг нээгээ. Кремлиин ханада хүүрынь хадагалагдажа, хэдэн миллион баатарнуудта мүнхэ дурасхаалай памятник болохо солдадай нэрые мэдэнэгүйбди. Энэ баатарнуудай габьяань мүнхэ. Манай зол жаргалай тулада, Москвагай түлөө байлдаануудай үеэр ами наһаяа алдаһан энэ Танигдаагүй солдадшье манай нютагай хүндэтэ хүн, ниислэл хотын гражданин болжо хэтэ мүнхэдөө үлэхэ гэбэ.

Москвагай түлөө байлдаанда хабаадаһан баатарнуудай нэгэн Советскэ Союзай маршал К. К. Рокоссовский микрофоной дэргэдэ ерэбэ. Олон, утаа олон солдадууд, сержантнууд, старшинанууд, офицернүүд ба генералнууд бидэнтэй хамта Берлин, Эльбэ хүрөөтүй.

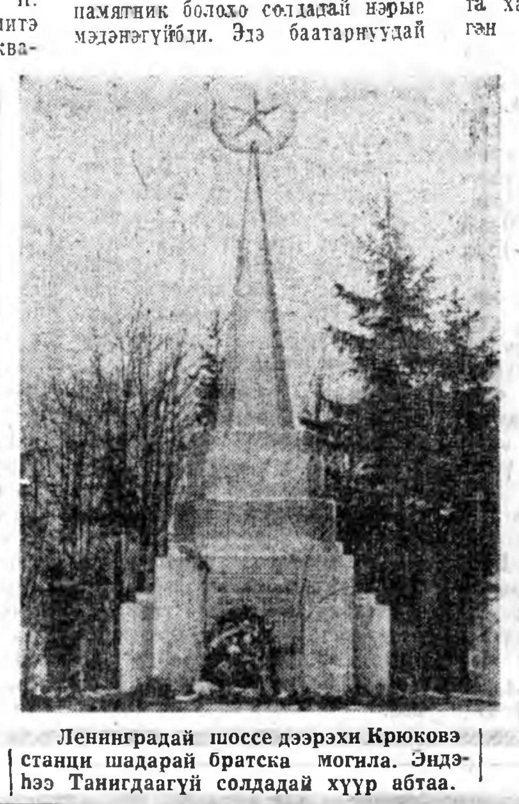
Тэрэшэлэн Социалис Ажалай Герой, «Серп и Молот» заводой вальцовщик В. И. Дюжев, «Ступинский» совхозой директорэй орлогшо, Советскэ Союзай Герой А. А. Булахов, Советскэ Союзай Геройнор Зоя, Александр Космодемьянскнарай эхэ—Л. Т. Космодемьянская, Московско гарнизоной сэрэгүүдэй рядовой, сэрэгэй ба политическэ һуралсалай отличник Е. П. Семенов, ВЛКСМ-эй МГК-гай секретарь В. П. Трушин гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Александровско саад сооһи Кремлиин ханада солдадай хүүртэй хуурсагые табихадань, артиллериин гурбан буудалгаар салют үгтөө.

Москва. (ТАСС).

МОСКВА. Кремлиин ханын дэргэдэ Танигдаагүй солдадай хүүрые хүдөөлүүлгэ декабриин 3-да болоо. Зураг дээрэ: Танигдаагүй солдадай хүүрые хүдөөлүүлэгшэд Горькиин үйлсэдэ ябана.

Ленинградай шоссе дээрэхи Крюково станци шадарай братскэ могила. Эндэһээ Танигдаагүй солдадай хүүр абтаа.

МОСКВА. Кремлиин ханын дэргэдэ Танигдаагүй солдадай хүүрые хүдөөлүүлгэ болоо. Зураг дээрэ: Танигдаагүй солдадай могилын дэргэдэ. ТАСС-ай фотохронико.

Тоосоото һунгалтын партийна суглаанһаа тэмдэглэл

ХИНАЛТЫН ҺУЛАҺАА ЮУН БОЛОНОБ?

Баргажанай Һүгаа аймаг соо Аргадын совхоз тала дайдааршье, адуута малаараашье нилээд баян ажахы юм. Баргажанай, Дэрэнэй совхозуудтай жэшээлбэл, нэгэ ондоотой гэе. Тэрэнь юуб гэхэдэ, тус совхоз нёдондоноһоо хойшо адляар мүнөө жэлые гарза ехэтэйгээр, гүрэндэ үри шэрэтэй зандаа дүүргэхээ байна бшуу. Тиимэһээ энэ совхозой ажалшад, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ гэзгэлээ яажа усадхаа гэзэб гэжэ һанаа үнөөн болоно, яһала оролдоло гаргана-дашье. Энэнь мэнэ һая үнгэрһэн совхозой партийна тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэһээ элээр харагдаба.

Ажалай, партийна журам тухай

Журам тухай хөөрэлдэхэ болоо һаа, иимэ нэгэ баримта олон юумэн тухай хэлэжэ үгэхэл байха. Коммунистнуудай тоосоото-һунгалтын суглаан үдэрэй 11 часта нээгдэхээр зарлагдаһан бэлэй. Харин суглаара болохон зөөниин бүхэли хоёр час соо һуугаад, «суглаагаа нээе» гэлдэхээр тараха баатай болобо. Үдэрэй нэгэ часта совхозой 126 коммунистнуудай 90-ээд коммунистнуудынь суглаанда байба. Аяар 20 гаран хүн ашуу шалтагаангүйгөөр суглаанда ерээгүй. Тоо эгээн гайхалтай юумэнь гэхэдэ, саг болзоортоо суглаанда ерээгүй коммунистнуудһаа, партийна эхин организациин секретарьшье «яахадаа иимэ ушар болобо гээшэб» гэжэ асууха юм олдоогүй. Совхозой парткомой секретарь энэниие юрын лэ ушарта тоолоно, ямаршье тобшолол хэнгүй орхиһониинь гэмшэлтэй.

Ажалай болон партийна журам сахилгада иимэрхүүгээр хандаха гээшэмнай хайшаа юм? Партийна журамай һуларжа, коммунист бүхэндэ нэгэ адли эрилтэ табигдадаггүй байһан дээрэһээ ажалайшье журам муудана. Тэрэнь хадаа үйлэдбэриин дүнгүүдэй жэлһээ жэлдэ доошоо орожо байһантайнь нягта холбоотой гэжэ тобшолол хэхээр болоно. Энэ тобшололые гэршэлһэн баримтануудыень үшөө олон бии. Жэшээлхэдэ, олонхи коммунистнууд 4—6 нарын туршада партийна гэшүүнэй түлбэри түлэдэггүй ушараа элидхэлшэ, парткомой секретарь нүхэр Шагжиев яһала дурдаа һэн. Иимэ байгаад, ажалай, нэн түрүүн партийна журам тухай, партиин Устав дотор табигдаһан уялганууд тухай асуудал жэлэй турша соо нэгэтэшье зүбшэн хэлсээгүй байһаниинь халагламаар.

Энээнэй үрэ дүнгүүд гэбэл

Суглаанда хабаадагшадта тон һонирхолтой, шэбшэжэ бодомжолхо үзэмөөр тоонууд соносхогдобо. Энэ жэлдэ совхоздо аяар 5600 гаран толгой хонин, хурьгад гарзалаа. Илангаяа Арзагуунай отделенидэ хонид олоор үхэһэн байна. Аяар 2800 толгой. Энэнь бүхы совхозой гарзын хахадынь болоно гэхэш аабда. Яахадаа? Парткомой секретариин хэлэн тоосоото элидхэл соо иигэжэ хэлэгдэнэ: Арзагуунай отделениин хүтэлбэрилэгшэд (отделение эрхилэгшэ нүхэр Ламуев Г. Ц.), бригадирнууд ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, архиин арбан гурбан жолоо ходо шахуу барьад ябадаг байгаа. Абаһан хэмжээниинь гэхэдэ, отделение эрхилэгшэ нүхэр Ламуевта шанга донгодолго үгтэһэн, бригадир нүхэр Дашиевые хүдэлмэриһөөнь гаргаһан байна гээд ойлгоо һэмди. Хони хурьгадай нигэжэ олоороо гарзалжа байхада, ганса донгодолго үгөөд лэ дүүргэхэдэ, бэлэй һүрхэйшье шанга хэмжээн абтаа гэжэ хэлэхэн хайшаа юм.

Мүнөө жэлдэ энэ совхоз аяар 200000 түхэриг гарзатайгаар жэлээ дүүргэхээ байна. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө бүхы һалбаринууд адли бираа гүйцэжэ дүүргэжэ байхагүй. Һү, мяха, ноохо, үндэгэ гүрэндэ тушаахаа энэ жэлэй түсэб дүүргэгдэхэгүй үлөө болоохонь гээд элидхэлшэ сэхэ тэмдэглээ бэлэй. Гансал тарян тушааха түсэб 150 процент дүүргэгдэнхэй.

Совхоз дотор сабшалангаа һайнаар элдүүрилжэ, үбһэ ехээр хуряаһан луговодууд яһала бии. Тэдэнэй тоодо Галсан Бадиев оролсоно. Тэрэ 164 гектар сабшалангай гектар бүриһөөнь 16,8 центнер, Дондоб Лыгденов 68 гектарай тус бүриһөөнь 22,8 центнер, Содбо Ламуев 249 гектарай гектар бүриһөөнь 15 центнер үбһэ хуряагаа. Эдэ луговодуудай ажал хэрэгынь хадаа Аргадын совхоза сабшалан дээрэһээ нинтынгэж малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл хуряажа шадаха байһыень гэршэлнэ бшуу.

Юрэнхы дээрэнь абабал, колхозой партком ажахын хэрэгтэ ёһотоор нүлөөлжэ шадаагүй гээд коммунистнууд үгэ хэлэхэдээ заагаа. Совхозой парткомой хүдэлмэри ямар байһые һайнаар ойлгожо абахын тула коммунистнуудта үгэ үгэе.

В. Цыдыпов, совхозой хүдэлмэришэн: совхозой партком жэлэй туршада хүн зонтой холбоогүйгөөр ори гансаараа хүдэлжэ гараа. Парткомой заседаниин абаһан шиидхэбэринүүд кабинедһээнь саашаа гарадаггүй һэн. Тиимэһээ совхозой ажалшад ехэнхидээ парткомой ямаршье шиидхэбэринүүдые абаһыень мэдэнгүй һалдаг. Тэрэшэлэн партком социалис мүрысөөндэ анхарал багаар хандуулаа, тэрэниие ударидажа шадаагүй.

Б. Цыренов, багша: совхоз доторнай партийна журам тон муу. Суглаан зарлагдаа һаа, арга заатагүй 1—2 час һүүлдэжэ эхилдэг. Энэнь үйлэдбэридэ яһала хохидол үзүүлдэг. Залуушуулые, кадрнуудые хүмүүжүүлхэ талаар хүдэлмэрие партком толгойлногүй. Лекторнуудай бүлэгэй бүхэли жэл соо энэ гэхэ юумэ хэнгүй һалаа. Парткомой заседаниин абаһан шиидхэбэринүүд ямараар дүүргэгдэжэ байһаб гэһэн хиналта байгаагүй. Гансал энэ ушарһаа дутуу дундануудай тэрэ зандаа үлэдэг байна бшуу.

В. Ринчино, 1-дэхи отделение эрхилэгшэ: совхознай яахадаа иимэ ехэ гарзада орооб гэхэдэ, экономическа хүдэлмэри совхоздомнай тон муугаар ябуулагдана. Экономистнүүдэй тоонуудые хараад лэ һуудаг, саашань хүн зондо, отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэ ойлгуулжа, хэлэжэ үгэдэггүй. Тиимэһээ совхозой хүдэлмэришэн олзо доходтойгоор гү, али гарзатайгаар ажаллаа гэжэ мэдэнэгүй. Энэ дэхэб даа. Совхоздомнай 4 инженер хүдэлдэг гээшэ. Тэдэ тэдэнэрэй хүндэ хүшэр хүдэлмэрииень һөжоорүүлхэ тушаа оролдоногүй. Совхозой мэргэжэлтэдтэшье партком шанга эрилтэ табидаггүй.

Эдэ коммунистнуудай хэлэһэн шүүмжэлхы ажагламжанууд совхозой партком тоосоото үедэ хэлэн хүдэлмэриин дутуу дундануудые яһала зүбөөр заажа үгэнэ бшуу. Коммунистнууд Зоригто Будаев, Цыбик Батуев, Миролюбий Ширеторов, Владимир Сангаев гэгшэд хүн зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэриин муугаар ябуулагдаһан, партийна эхин организацинуудай үүргын доошолуулагдаһан тухай тогтобо.

Тоонууд юу харуулнаб?

Нэгэ хэдэн тоо бэшэе. 5672, 159, 93. Совхоз дотор мүнөө жэлдэ аяар 5672 толгой хонин, 159 толгой үхэр, 93 гахай гарзалаа гээд ойлгохо хэрэгтэй. Энэнь олон мянган түхэригэй гарза. Тиимэһээ 1966 ондо Аргадын совхоз, тухайлхада, 200 мянган түхэриг гарзатайгаар ажахынгаа жэлые дүүргэхэнь. Илангаяа совхозой Арзагуунай отделенидэ яахадаа мал олоор гарзалааб? Энэ отделениһээ сошордомо дохёогой ходо ерэжэ байгаашье һаань, партком ямаршье хэмжээ абаагүй бшуу. Парткомой заседани дээрэ Арзагуунай отделениин байдал хаража үзэһэн, шиидхэбэри абаһан нэрэтэйшье һаа, тэрэнээ бэелүүлхын, хинахын түлөө оролдодоггүй байһаниинь харамтай. Энэ отделенидэ үнгэрэгшэ жэлдэ тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэнүүд муугаар хүдэлжэ гараа. Үбһэ тэжээл гамгүйгөөр, хэм хэмжээгүйгөөр үбэлэй туршада гаргашалагдаа. Тиимэ хэрэгэй хойшолон эсэстээ иимэ тоонуудые асаржа үгөө гээшэл.

Тиигэбэ яабашье совхозой коммунистнууд хүсэеэ нэгэдүүлжэ, ажахыгаа гээгдэлһээ гаргахын түлөө оролдохо бэзэ гэжэ найдагдана. Октябриин революциин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулжа, ехэ уялга абанхай. Тэрэнэй амжалтатайгаар дүүргэлтэ бололго хадаа коммунистнуудай үүсхэл хэшээлһээ, партийна организацинуудай парткомой хүтэлбэрилхы мэргэжэл шадабариһаа дулдыдаха ха юм даа. Урданайхидаал һали боли хүдэлхэ саг дүүрэә.

С. ОЧИРОВ.
«Баргажанай үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Россин эгэшэ дүү республиканууд

(ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд)

ҮЕТЭН

ҮЕТЭН БОЛОҺОН ТАБАН РЕСПУБЛИКАДА СССР-эй Конституциин үдэр—хоёр дабхар һайндэр. Кабардино-Балкари, Коми, Марийн, Хойто-Осетиин, Чечено-Ингушай автономито областьнуудай Автономито Совет Социалис Республиканууд болгогдоһоор 30 жэлэй ой декабриин 5-да гүйсөө.

Совет засагай оршон мандажа байха үе соо эдэ республиканудта ехэ промышленность, социалис хүдөө ажахы тогтоогдоо. Соёл, эрдэм болон искусствань урдань хэзээшье үзэгдөөгүй ехээр һалбаран хүгжөө. ТАСС-ай корреспондентнүүд мэдээсэлнүүд доторoo эгэшэ дүү республиканудай мүнөөдэрэй байдал тухайда хөөрэнэ.

ТЕРЕГЭЙ ГАЛНУУД

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Терегэй бүлэг электростанцинуудай хүдэлмэрилэгшэд Хойто Осети дотороо хамагһаа түрүүлэн жэлэйнгээ түсэб дүүргэә. Эндэхи фабриканууд, заводууд, совхозууд, колхозууд, аулнууд болон тосхонууд ойн жэлэй тоосоондо оруулан үйлэдбэрилэгдэһэн электрын элшэ хүсэ хэрэглэжэ байна. Декабриин дүүрэтэр Терегэй гидростанцинууд үшөө 22 миллион киловатт час элшэ хүсэ нэмэжэ үгэхэ.

Иристоной ажалшад Ильичэй захяа заабаринуудые түйсэдхэн, электрын эгшэ дамжуулха утаһа шэжэмүүдые республика дотороо хаа хаанагүй татанхай. Дошхон урасхаалта Терек мүрэн номгодхогдоо. Тэрэнэй эрье дээрэ хэдэн олон электростанцинууд баригдаа.

Манай орон дотор анха түрүүшын хадын электростанци Осетидэ баригдаһан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэһэн дары Терек мүрэн дээрэ Орджоникидзын ГЭС баригдаа бэлэй. Тэрээндэ республикын бүхы городууд, тосхонуудай ажалшад хабаадаа һэн: Уданшьегүй Терегэй үшөө нэгэ ГЭС ашаглалгада оруулагдаад, тэрэнэй хүсэн республикын бүхы гидростанцинуудайхиһаа үлүү болоһон.

1928 онтой жэшэбэл, республика доторхи электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгын хэмжээн 52 дахин ехэ болоо. Хойто Осети электрын элшэ хүсэнэй хүн бүхэндэ хүртэсөөр олохон хүгжэнги капиталис оронуудһаа булюу болонхой.

ИНДУСТРИИН ГУЛАМТА

ГРОЗНЫЙ. Хада уула нютагтай, энэ багашаг республика индустриин гуламта болежо байна. Эндэ нефте-химиин зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ хүсэн түгэс предприятинууд баригдана.

Чечено-Ингушетиин нүгөө захадань Назрановска бүлэг үйлэдбэринүүд бодожо байнхай. Мүнөө хүдэлжэ байдаг «Электро-инструмент» гэжэ завод 8 миллион хахад хэһаг трикотаж дотор жубсаһан нэхэн гаргаха фабрика—ойн жэлэй—барилга тэдэнэй тоодо ороно.

Колхозно тосхон байһанаа һаяхан хүдэлмэришэнэй посёлок болгогдоһон Аргун нютаг эндэхи промышленна үйлэдбэриин түб болоо. Элеэ хоолой үйлэдбэринүүдтэ тодхогдохо машина, түмэрбетон хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг предприятинууд, саахарай завод, мяханай комбинат бии. Тэрэшэлэн цементын завод, Хойто Кавказдахин мелиоративна индустриин эгээн ехэ предприятинуудай нэгэн баригдажа байна. Урда тээнь баригдажа эхилһэн промышленна гурбан центр—Карабулак, Малгобек, Грозный улам үргэдэнэ.

Агуухэ Октябриин урда тээ бүхы эд бараагаа ондоо нютагуудһаа асардаг байһан Чечено-Ингушетидэ мүнөө үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы зүйлнүүдэй дүрбэнэй гурбан хубинь промышленна эдлэл хэрэгсэлнүүд болоно.

«ХОЙТО ЗҮГЭЙ ДОНБАССТА»

СЫКТЫВКАР. (ТАСС). «Ворга-Шор» гэһэн нэрые урдань үсөөхэн хүн мэдэхэ байһан. Карска далай тээшэ оронуудаа туужа абаашадаг үбгэн орошод лэ эндэхи намаг-наһанта тундрые мэдэхэ байгаа.

Харин мүнөө Ворга-Шор—һаяар «Хойто зүгэй Донбасс» гэлсүүлэн суурхаха. Коксологдодог нүүрһээр баян, саашадаа ехээр хүгжэхэ арга боломжотой нютаг юм. Орон доторхи эгээн томо Воргашорой № 1 шахта баригдажа эхилээ. Суудхэ соо 15 мянган тонно нүүрһэ үгэдэг болохоор хараалагдана.

Хойто зүгэй горнягууд мүнөөшье ехэ амжалта түйлана. Байгша ондо 200 мянга шахуу тонно коксологдодог нүүрһэ түсэбһөө гадуур үгөө. Ажалай алдар солын гэрэлтэ тэмдэг болоһон улаан одод хойто зүгэй һүниие гэрэлтүүлэн жэлайхина.

КАБАРДИНО-БАЛКАРИДА АМАРХАЯА ЕРЫТ

НАЛЬЧИК. Үзэсхэлэн һайхан газартахи Нальчик курортын ойродо «Терек» гэжэ санаториин олон дабхар байшан баригдажа эхилээ.

Совет засагай үедэ нарата аглаг Кабардино-Балкари нютагта эмхидхэгдэһэн энэ курорт утаа түргэнөөр үргэдхэгдэжэ, бүхэсоюзна амаралтын ехэ газар болонхой. Элүүржүүлгын гоё һайхан, 20 шахуу ордон эндэ тон бага болзор соо баригдаһан байна. Оронойнютаг бүхэнэй ажалшад амарха, аргалуулхаяа эндэ ерэдэг.

Мүнөөшье энэ курортдо шэнэ барилганууд бодожо үргэлжэлһөөр.

ГУРБАДАХИ ҮЕЫН АРТИСТНУУД

ЙОШКАР-ОЛА. Марийн драмтеатрай сцена дээрэ һаяхан гурбадахи үеын артистнууд гараба. А. В. Луначарскиин нэрэмжэтэ театральна искусствын институт үндэһэн зүжэгшэдэй бүлэгые бэлдэбэ. Эдэнь классическа 3 зүжэг: «Хоёр господинай зараса» гэһэн К. Гольдониин, «мэхэлүүлшоо» гэһэн М. Кропивницкын, «Алтан түлхюур» гэһэн А. Толстойн зүжэгүүдые театрай репертуарта тэнсэдэ нэмээгээ. Залуу артистнууд түрүүшынхеэ амжалтатайгаар наадаба.

Марийн национальна театрай тогтоогдоһоор 50 шахуу жэл үнгэрөө. Энэнь хүдөөгэй интеллигенциин эмхидхэһэн зүжэг наадаһай кружок байһанаа, Совет засагай гурбадахи жэлдэ театр болоо һэн. лэй.

Тус театрта хүмүүжэһэн, кино хаарагшадай дура татадаг Иван Кырлиин, тэрэшэлэн РСФСР-эй габьяата артистнууд—А. Тихоновагай, Т. Григорьевой, И. Якаевай ... нэрэ алдарнууд олондо мэдээжэ болонхой.

Гушаад оной үеэр ородой ба хилын саанахи классигуудай волёолнууд Марийн сцена дээрэ гарадаг, совет элитэ мэдээжэ драматургнуудай зүжэгүүд түрэлхи хэлэн дээрэ оршуулагдадаг болоһон.

Гурбадахи үеын артистнуудай хубида зол жаргалтай фольнууд тудаа. Эдэнэр революциин граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалтын агуухэ дайнуудай, Марийн хизаар нютагуудтахи коммунис байгуулалтын баатарнуудай дүрэ шэнжые гаргажа наадаха болоно.

Партийна хронико

СЕКРЕТАРЬНАР ҺУРАЛСАНА

КПСС-эй Кабанскын райком промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай, барилгын организацинуудай, партийна эхин организацинуудай семинар һаяхан үнгэргэбэ.

1966 ондо абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд ба Совет засагай 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө партийна организацинуудай зорилго тухай КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр С. Н. Булдаев элидхээ.

Партиин райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша нүхэр И. Х. Степанов үнгэрһэн тоосоото һунгуулиин суглаанууд дээрэ коммунистнуудай хэлэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые бэелүүлхэ тушаа партийна организацинуудай зорилгонууд дээрэ тогтобо.

Тэрэшэлэн семинарта хабаадагшад партийна эхин организацинуудай хэрэг данса эрхилхэ шэнэ гурим тухай, коммунистнуудай политическэ һуралсал тухай, арадай хиналтада туһалха бүлэг, постнуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ тушаа партийна организацинуудай зорилго тухай элидхэлнүүдые шагнаба.

Семинарай түгэсхэлдэ аймагай партийна организациин үмэнэ байһан зорилгонууд тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр В. И. Титов хөөрэжэ үгэбэ.

И. ХУСАЕВ.

ЕХЭ АНХАРАЛ

Партиин Яруунын райком кадрнуудай эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һүүлэй үедэ ехэхэн анхарал хандуулна. Аймагай партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско болон ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудые 1967 ондо һургаха түсэб һаяхан райкомой бюрогой заседани дээрэ харагдаба. Тэрэшэлэн малшадай, мэргэжэлтэдэй һуралсал эмхидхэхэ асуудал зүбшэгдөө. Тиигэжэ һара бүридэ ямар хүдэлмэришэдтэй али асуудалаар семинар, курсанууд үнгэргэгдэхэб гэжэ тодорхойлогдоо.

А. ДЫМЧИКОВ.

КПСС-эй Орловско обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив Совет засагай табин жэлэй ойдо эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байнхай. Эндэ саг үргэлжын хоёр лектори эмхидхэгдэнхэй юм. Нэгэнииинь марксистско-ленинскэ теори бэеэ даагаад шудалагшадта болон пропагандистнуудта зорюулагданхай, нүгөөдэнь үргэн олонинтэдэ зорюулагдана. Зураг дээрэ: политическэ гэгээрэлэй байшангай уран зурааша, методическа соведэй гэшүүн А. Храмцов (баруун захадань) Орловско «Ока» гэжэ нэгэдэлэй эхин полит-һургуулиин хүтэлбэрилэгшэ И. Степиндэ, Орловско харгы замай машина бүтээдэг заводой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша. Т. Пензовтэ стенднүүд болон выставкэнүүдые яажа эмхидхэхэ тухай тайлбари үгэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико

Хори гаран мянган элдэб ном—политическэ, уран һайханай, научна, техническэ болон ондоо ном хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг Каменск тосхоной библиотекэдэ бии. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд уншагшадай тоо олошоруулха, тэдэнэй эрилтэ хангаха гэжэ оролдон, конференци тусхай вечернүүдые үнгэргэдэг. Зураг дээрэ: библиотекарьнүүд (зүүн гарһаа) А. И. Варыгина, Л. М. Клочихина, библиотекые даагша Л. М. Акулинина хүдэлмэрингөө түсэб зохёожо байна.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

АГИТАТОРАЙ БЛОКНОДОЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таһагаар гаргадаг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 21—22-дохи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдажа хэблэлһээ гараба.

«Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн баярые амжалтатайгаар угтая» гэһэн түрүү бэшэг номерто толилогдоо. Түрүү бэшэг дотор Октябриин һайндэртэ республикын ажалшадай абаһан уялга, тэрэнээ хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухай тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Тэрэшэлэн Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекцинүүдые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ тематика дурадхагдаһан байна.

«Совет Конституциин һайндэр» гэһэн хөөрэлдөө хэхэ материал номерто горитойхон һуури эзэлнэ.

Нийтэ-агитационно хүдэлмэриин дүй дүршэлөө мяха-консервын комбинадай цехэй хүдэлмэришэдэй нэгэ суглаан тухай нүхэр **Харченкын** «Эдэбхитэдэй туһаламжаар» гэһэн, Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ойдо, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэл болоһон үдэртэ зорюулһан мүрысөөндэ оролсоһон Улаан-Үдын предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүдэй бэелүүлхэ уялганууд тухай нүхэр **Парфеновой** «Харуулан ойлгуулха агитациин нүлөөлхы хүсэ ехэ болгохо» гэһэн статьянууд хэблэгдэбэ.

«Хүн зоной ходо хүхюутэй сэнгүү ябахын түлөө» гэжэ гэр барилгын комбинадай бригадые даагша В. И. Янкелевичэй хөөрөөн, «Ажал хүдэлмэриие научна аргаар эмхидхэлгэ хэрэглэгдэжэ эхилээ» гэһэн «Электромашина» заводой главна экономист **А. Малтагуев, А. Насыров** гэгшэдэй статья түрүүшүүлэй дүй дүршэлһөө абтажа толилогдоо.

Блокнодой һүүлшын хуудаһанууд ракетнэ ба артиллериин үдэртэ зорюулагдаһан календарь бии.

ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЭДЭ—ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

Буряадаймнай научно-техническэ бүлгэмэй эхин организацинуудай техническэ дэбжэлтын талаар ябуулжа байһан ажал хүдэлмэри ехэ. Тэдэнэр манай республика дотор түрүүшын табан жэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэжэ байһан үеэр, гушаад онуудта, анхан эхилжэ эмхидхэгдэһэн, түүхэтэй. Тэданиие тогтоон байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан нүхэд гэхэдэ: К. С. Попов, (мүнөө Буряадай барилгын областной правлениин түрүүлэгшын орлогшо), А. И. Прохоров (полиграфи болон хэблэлэй управлениин дэргэдэхи НТО-гой правлениин түрүүлэгшэ), В. Д. Майфет («Промпроект» институдай НТО-гой эхин организациин гэшүүн) ба бусад.

Манай орон дотор научно-техническэ бүлгэмэй тогтоһон сагһаа һаяхана 100 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, республикынгаа НТО-гой гэшүүдэй түйлаһан амжалтануудые дурдамаар байна. Энэ талаар гэршэ боломоор баримта, жэшээнүүд үсөөн бэшэ.

Агуухэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ Улаан-Үдын шэлэй заводой НТО-гой эхин организациин гэшүүд шэнэ барилганууд болон оронoймнай дайшалхы объектнүүдтэ шухаг хэрэгтэй сонхын шэл ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха зорилгые шударгы бэрхээр бэелүүлжэ шадаһан. Тэдэнэрэй шэнжэлхы ажалай ашаар аяар Украина, Аральска далайһаа асарагдадаг материалнуудай орондо нютагай элһэ, сульфат хэрэглэгдэжэ эхилээ. Үйлэдбэридэ шэнэ техникын түйлалтанууд, түрүү технологиин ёһо гуримууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэн ашаглагдажа, завод 15,5 миллион дүрбэлжэн метр шэл бүтээн гаргаха хабатай болоһон.

Зэдын комбинадай НТО-гой гэшүүд Эрхүүгэй научно-шэнжэлэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта удха түгэлдэр оньһожоруулгын арганудые үйлэдбэридэ шалжүүлжэ, вольфрам болон молибденэй концентрадуудые малтан гаргалгые эридээр дээшэлүүлжэ шадаһан байна.

Буряадай геологическа управлениин НТО-гой гэшүүд ашагта малтамалнуудай шэнэ үүрхайнуудые нээхэ, геологуудай ажалда хэрэглэгдэдэг механизмууд, түхеэрэлгэнүүдые оньһожоруулха талаар илангаяа удха шанартай шэнжэлгэнүүдые ябуулһан. Жэшээлхэдэ, тэдэнэрэй дурадхалаар алмазаар үрэмдэлгэ үргэнөөр ашаглагдан эхилжэ, жэлдээ 72 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо үгэдэг болоһон.

ЛВРЗ-гэй научно-техническэ бүлгэмэй гэшүүдэй шиидхэн бэелүүлһэн хэмжээ ябуулганууд тон олон. Завод дээрэхи НТО-гой эхин организаци техническэ соведэй уялгануудые бэелүүлдэг. НТО-гой түрүүлэгшээр һунгагдаһан ахалагша инженер А. П. Глазун гэгшын хүтэлбэрилхы эдэбхиие һайшаан дурдалтай. Тэрэнэй шударгы бэрхэ ударидалга доро НТО-гой гэшүүд ажал хүдэлмэриие научна ёһоор гуримшуулха хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадана. Мүнөө үедэ энэ талаар 1700 хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэн шиидхэгдэжэ, заводто 93 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо олгонхой. Эндэ нинтын гуримай научно-шэнжэлэлгын институт эмхидхэгдэнхэй. НТО-гой эдэбхитэ гэшүүдэй түрүү зэргэтэ жагсан ябаһан нүхэд гэхэдэ эдэнэр болоно: Л. А. Пигарев, В. И. Безносов, М. А. Загосин, М. С. Дунаевская, П. Ф. Елгин ба бусад.

«Теплоприбор» заводой коллектив республика дотороо анха түрүүн түсэблэлгэ болон экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримда шэлжэн оронхой. Шалгалтын приборнуудые бүтээн гаргалгын хэмжээн үдэр бүри үргэдэнэ. Мүнөө үедэ завод оронойнгоо үйлэдбэриин 5 мянган гуламтануудые, мүн тэрэшэлэн 39 хариин оронуудые, предприятинуудые хангана. Байгша жэлэй туршада хамта дээрээ 200 мянган оньһото хэрэгсэлнүүд бүтээгдэн гаргагдаха. Июль, август, сентябрь һарануудай хугасаа соо, нёдондохи эдэ һарануудтай сасуулбал, үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаһан валова продукциин хэмжээн 20 процентээр дээшэлээ. Энэ шухала хэрэгтэ инженер Ю. В. Музыка гэгшын хүтэлбэреэр заводой НТО-гой гэшүүдэй оруулһан хубитын элитэ байһаниинь арсашагүй. Шэнэ техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ шадамар бэрхээр шэлжүүлжэ байһан нүхэдэй нэрэ солые дурдая: ахалагша инженер-инструктор Ю. Н. Глухоелов, ахалагша технолог Ю. В. Кривощеков, инструктор Н. И. Аносов, слесарь-бригадир А. И. Порошин ба бусад.

Гэхэтэй хамта, научно-техническэ бүлгэмэй эхин организацинуудай ажал хүдэлмэридэ дутуу дундануул гайралдана. Эгээн ехэ дутагдал юун болоноб гэхэдэ, республика дотор ойролоол 6000 хүн НТО-гэй гэшүүнэй нэрэ зүүнэ.

Олон колхоз, совхозуудта, мүн тэрэшэлэн багшанарай институт, техникумүүд ба СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда мүнөө болотор НТО-гой эхин организацинууд бии болгогдон эмхидхэгдээгүй байһаар. Технологическа ба хүдөө ажахын институдуудта НТО-гой гэшүүд тон үсөөн. Нютагай промышленностиин министерствэдэ хамаатай предприятинуудта НТО-гой эхин организацинуудые эмхидхэн бии болгохо талаар ямаршье ажал ябуулга хэгдэнэгүй.

Профсоюзай комитедүүд, эрдэмэй һалбари тушаахи НТО-гой правленинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй Совет энэ эбсэшэгүй дутагдалые усадхаха талаар ёһото хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Инженерно-техническэ хүдэлмэришэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон эрдэмтэдые НТО-гой ажал хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулжа, техническэ дэбжэлтые улам хурданаар һалбаруулхын түлөө тэмсэл—тэдэнэй нангин уялга!

П. ХАНТАЕВ.
Буряадай НТО-гой эрдэмэй һалбари тушааха правленинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

МОСКВА ХОТЫН МҮНХЭ ГАБЬЯА

Ниислэл хотын оршондо немец-фашис булимтарагшадай бута сохигдоһоор 25 жэлэй ойдо

...Дүшэ нэгэн оной ноябриин 7-до ниислэл хотоёо хамгаалхаяа ерэһэн сэрэгүүд, тэрэ тоодо олондо суурхаһан Сибириин дивизинүүд, Улаан талмай дээрэхи парадһаа тарамсаараа, дайсантай тулалдан зогсоохын тула байлдаанай газарта сэхэ ошоһыень таанад,. нүхэдүүд, һанана бэзэт.

Совет сэрэгшэд хамгаалгын хүшэр хүндэ тулалдаануудта немец армиие һуларуулһанайнгаа һүүлээр 1941 оной декабрьда гитлеровскэ булимтарагшадые ниислэл хотынгоо оршонһоо хобхо сохёод, баруун зүг руу намнаа бэлэй. Москва шадар туйлагдаһан түүхэтэ илалга совет хүнүүдые шэнэ илалтануудта зоригжуулаад, дайсан заатагүй бута сохигдохо гэһэн этигэл найдабариие лаблан батадхаа бэлэй.

Л. И. БРЕЖНЕВ.

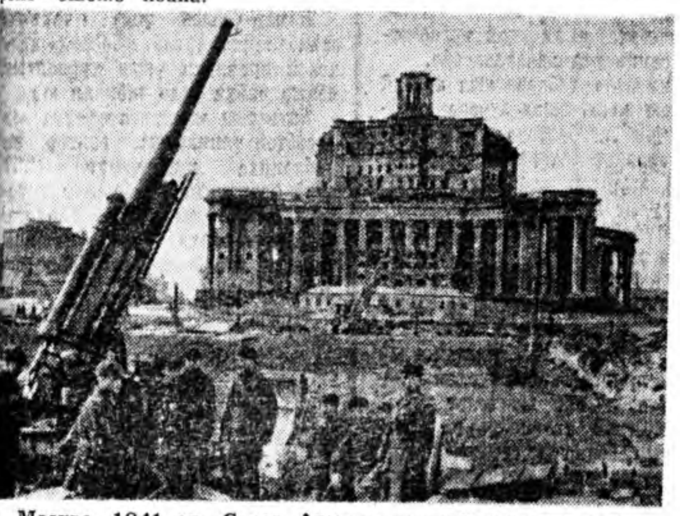
Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илаһаар 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан дээрэ хэһэн элидхэлһээ.

УЛААН ТАЛМАЙ. Москвае хамгаалагшад фронт ошожо ябана. ТАСС-ай фотохронико.

Пушкинска талмай 1941 оной декабрьда. Хүндэ танкнууд фронт ошожо ябана.

Москва, 1941 он. Совет Армиин театрай оршондо тодхогдоһон зенитнэ батарей.

1941 оной үбэл. Ябаган сэрэгэй частьнууд һөөрэгдэн добтолжо, немецүүдые баруун тээшэнь намнана.

МОСКВА. Фронт эльгээгдэхэ һомонуудые бүтээжэ байна.

Мартагдашагүй үдэрнүүд

М. Е. КАТУКОВ, бронетанкова сэрэгүүдэй маршал:

Гудерианай 2-дохи танкова бүлэг Москвада урдуурнь тойрожо орохын тула Орёл ба Тула тээшэ добтолон дабшаа һэн. Минии командалдаг танкова бригада (65 машинатай) Мценск хотын райондо ошоод байгаа. Генерал-майор Д. Д. Лелюшенкын командалдаг нэгэдэхи гвардейскэ буудалгын корпус мүн тэндэ байһан юм.

Октябриин 6-най үглөөгүүр байлдаан боложо эхилээд, манай бригадын байһан газар тээшэ дайсанай 150 шахуу танкнууд добтолоо бэлэй. Гитлеровецүүдые 200—300 метртэ хүрэтэр ерүүлээд; гэнтэ буудажа ороо һэмди.

Найман сүүдхын турша соо, октябриин 4-һөө 11 хүрэтэр, бригадымнай хүсөөр булюу дайсантай айхабтар шанга байлдаануудые хээ һэн. 19 танкаа алдабашье, дайсанай 133 танк, 8 самолёт, олон ехэ буу ба бусад дайшалхы техникэ бута зада сохёо һэмди. Дайсанай добтолгын эршэ хүсэн хараа байса һулараһан, тиигээд танкова колоннонуудайнь добтолхо хаба саашадаа һалаһан байгаа.

Н. А. СБЫТОВ, авиациин генерал-лейтенант:

Москвае тойроод 150 километрэй оршом соо дайсанай самолёдуудые үгы хэхэ зорилготой 450 истребитель, мянга шахуу зенитнэ буу, томо калибрай хэдэн зуун пулемет, аэростадууд ба зенитнэ прожекторнууд ниислэл хотоёо халхалан хамгаалаа бэлэй.

1941 оной июлиин тэнгһээ хойшо гитлеровецүүд Москвада агаарнаар добтолхоёо байна гэжэ манай тагнуул элирүүлһэн юм. Июлиин 21-нэй 22 час 10 минутада фашис бомбардировщигууд ниислэл хотын оршондо харагдаа гэжэ агаарай адаглалга, тунхаг ба холбоо хэдэг албанайхид мэдээсээ һэн. Хожом тодорхойлогдоһоной ёһоор, дайсанай 200 гаран самолёт Кенигсбергын, Радомой, Бобруйскын, Барановичай аэродромуудһаа ниидээд, Москва тээшэ шэглэн дабшаһан байгаа.

Манай лётчигууд-истребительнүүд түрүүлэн добтолжо ороо бэлэй. Эскадрилиин командир капитан К. Титенков дайсанай бомбардировщигуудай ударамжые буудажа унагааба. Манай зенитнэ буунууд агаарай дайсание үргэлжэ галаар угтаа һэн. Ниислэл хотодомнай агаараар добтолхо гэһэн гитлеровскэ командованиин һэдэлгэ буруу һүрэһэн юм. Манай истребительнүүд, зенитчигүүд тиихэдэ дайсанай 22 самолёт буудажа унагаагаа бэлэй.

СОВЕТ ГВАРДИИН СОХИЛТОНУУД

Г. К. ЖУКОВ, Советскэ Союзай маршал, Баруун фронтын командалагша байһан

Совет сэрэгүүд Москва шадархи байлдаануудай үедэ хоролто хохидолдо оробошье, Эхэ оронойнгоо зүгһөө шухала туһаламжа хаһа саг соо абажа, хамгаалхы тулалдаанудай дүүрэтэр дайшалхы хаба шадалтай зандаа байһан, илалта туйлаха этигэл найдабаряа алдаагүй юм.

Декабриин эхеэр Баруун фронт хоёр арми ба хэдэн соединенинүүдые Ставкаһаа абаа (20-дохи арми эмхидхээ) һэн. Тиигэһэнэй ашаар һөөргэдэн добтолхо аргатай болоо бэлэйбди.

Совет сэрэгүүдэй Москвагай оршондо һөөргэдэн добтолхо арга боломжо хамгаалгын байлдаануудые хэхэ үеэр бүридэн бии болоһон юм. Энэмнай—декабриин 1—3-да фронтын флангнуудта манай сэрэгүүдэй эхилһэн амжалтата добтолгын үргэлжэлэл болоо һэн.

Манай Ставка таатай оршон байдалые һамбаашалан, Баруун фронттой нэгэн доро һөөргэдэн добтолжо орохыень Калининска фронтын, Баруун-Урда фронтын баруун талын сэрэгүүдтэ захирһан байгаа.

Ахамад дээдэ командовани ноябриин һүүл багта Москваһаа баруун-хойгуур, Москва—Волго каналһаа зүүгээр 1-дэхи ударна армиие, шэнээр эмхидхэгдэһэн 20-дохи армиие жагсаан табяа бэлэй. Тэрэ үеэр Рязаниин райондо 10-дахи арми жагсаагдаһан юм.

Ноябриин 29-дэ Ахамад дээдэ командалагшада хонходожо, оршон байдал тухай элидхээд, дайсанда эсэргүү бүри шанга сохилтонуудые хэхын, тэрэниие Москваһаа холодхон намнахын тула Баруун фронтын мэдэлдэ 1-дэхи, 10-дахи арминуудые үгэхыень гуйгаа бэлэйб.

Сталин минии хэлэһые анхаралтайгаар шагнаад, иигэжэ асуугаа һэн:

— «Дайсан хэсүү бэрхэтэй байдалда орохо ойртоо, ямар нэгэн шэнэ, ехэ бүлэглэл жагсаан табиха арга хабагүй болоо гэжэ лаб этигэнэ гүт?

— Дайсан шадал тэнхээгээ барантаа. Тиигэбэшье, манай фронтын сэрэгүүд 1-дэхи, 10-дахи арминуудай туһаламжагүйгөөр аюултай хушууралга усадхажа бирахагүй. Тэрэ аюул мүнөө зайсуулаагүй һаамнай, дайсан өөрынгөө хойто, урда зүгэй бүлэглэлнүүдһээ бүридүүлэн, ехэ нөөсэ хүсэ абажа болохо. Тиигээ һаань—манай байдал орёо бэрхэтэй болохо магад,—гэбэб.

Сталин Генеральна штабтай зүбшэлхэб гээ бэлэй.

1-дэхи ударна, 10-дахи арминуудые, 20-дохи армиин бүхы соединенинүүдые Баруун фронтдо үгэхэ гэһэн Ставкын шиидхэбэри ноябриин 29-нэй үдэшэ орой манда дамжуулагдаа. Тиихэтэй хамта, эдэ арминуудые хайшан гээд хэрэглэхэ тухай бодомжоёо эльгээхые Ставка захирһан юм.

Декабриин 2-ой үглөөгүүр өөһэдынгөө бодомжо Ставкада элидхээ һэмди.

Баруун фронтын сэрэгүүд декабриин 6-да ниислэл хотоһоо хойгуур, урдуур һөөргэдэн добтолжо эхилээ бэлэй. Калининай, Ельцын райондохи хүршэ фронтнууд добтолжо эхилһэн юм. Айхабтар ехэ тулалдаан болоо һэн.

Арбан хоногто болоһон байлдаанудай үеэр Баруун фронтын зүүн талын сэрэгүүд Гудерианай 2-дохи танкова армида ехэ гэмтэл хоролто ушаруулжа, 130 километр урагшаа дабшаа һэн.

Москвагай түлөө хэсүү шанга байлдаануудта хабаадаһан бүхы подразделенинүүд, частьнууд, соединенинүүд, имагтал гайхамшаг габьяа гаргаа һэн...

(АПН).

ДУБОСЕКОВЫН ДОМОГ

...Ноябриин 16-най үглөөгүүр. Фашистнууд убай һэнгэлгүйгөөр урагшаа дугташан, минэ ба һомонуудаар шаба тодхобо. Панфиловецууд харюу үгэнгүй, дайсанай дүтэлхые, хёрхо наринаар шэртэн хүлеэгээд байба. 1075-дахи полкын 2-дохи батальоной 4-дэхи ротын взводойхид заха зайгүй буудажа эхилшоо. Дайсанай добтолго таһалдуулагдаад, фашистнуудай 30 гаран үхээр хорхойлдожо хэбтээ һэн гэдэг.

Тиигэһээр байтар мотоорой, түршэгэнэхэ абяан холоһоо дуулдаба. Петелино тосхоной хажуудахи зурагар тужа сооһоо танкнуудай гаража ябаха харагдаа. Түргэн дабшаһан танкнуудай хойноһоо ябаган сэрэгшэд дабшаба.

Эндэхи байлдаан 4 час үлүүтэй үргэлжэлөө. Байлдаанай газарта дайсанай 14 машина бута һүрөөд,. бэшэниинь гэдэргээ сухарин талииба. Дубосековые хамгаалагшадайшье зэргэ үсөөрөө. Боро утаа уняар соо танкнуудай хоёрдохи эшелон харагдаба. Хэсүү тулалдаанһаа улайһан нюдөөр амиды нүхэд тээшээ хараад, «30 танк ябанал, нүхэдни! Үхэтэрөөл сохилсохо болоо хабди... Россин үргэн ехэшье һаань, гэдэргээ сухарихын аргагүй: хойномнай Москва байна бшуу!» гэһэн политругай дорюун үгэнүүд дуулдаа.

Байлдаан дахин шэнэ хүсэтэйгөөр эхилшоо. Үшөө дүрбэн машинын дэлбэ сохигдоод байхада, панфиловецуудай һомо хэрэгсэлнүүд дууһаба. Акикбай Касаев, Дюйшонкул Шопоков, Григорий Конкин, Мусабек Сенгирбаев, Насутбай Есибулатов, Петр Емцов, Николай Болотов, Иван Натаров ухэсэ шархатаһан юм. Николай Трофимов, Григорий Петренко, Абрам Крючков, Иван Щепетков, Гавриил Митин баатарай үхэлөөр унаа.

Василий Клочков һүүлшынгээ холбоо гранатануудые адхаад, Иван Москаленкые дороо дараһан хүндэ танк тээшэ гүйжэ ошобо. Дэлбэрэн нэерхэ абяан дуулдаад., фашистнуудай добтолгошье замхаршоо.

Ород , украин, казах, киргиз арадуудай түлөөлэгшэд—баатар панфиловецуудай бата зориг дайсанай хуягһаа хатуу байшоо.

О. ОГНЕВ.

(ТАСС-ай корр.).

С. ЯКОВЛЕВ, ВКП(б)-гэй МК-гай секретарь байһан

ДАЙШАЛХЫ ХАБАТАНАЙ ДОБТОЛГО

Партиин Центральна Комитет «Германска сэрэгүүдэй тыл дотор тэмсэл эмхидхэхэ тухай» тогтоол 1941 оной июлиин тэнгһээ хойшо гаргаа һэн. Уданшьегүй ВКП(б)-гэй МК-гай бюрогой шиидхэбэреэр подполи ба партизануудай хүдэлөөе хүтэлбэрилхэ областной штаб эмхидхэгдэһэн юм. Тэрэмнай 1941 оной июльһээ 1943 оной январь хүрэтэр хүдэлмэрилөө бэлэй.

Хүнүүдые тон наринаар шэлэн томилхо, хүсэ эмхидхэхэ, материально-техническэ бааза бэлдэхэ — тобшоор хэлэбэл, партизан тэмсэл дэлгэрүүлхэ, хүн зоной дунда суртал бодолой, политическэ хүдэлмэри ябуулхаар арга боломжо хангаха зорилго штабай үмэнэ табигдаһан байгаа.

Областиин нюуса центрэй партизанска баазанууд зарим районуудташье бии болгогдоһон. Эдэ баазануудые эмхидхэхэ хүдэлмэри ВКП(б)-гэй МК-гай бүлэг хүдэлмэрилэгшэдөөр бэелүүлэгдээ һэн. Тон нюусаар хэгдэхэ ёһотой байһан дэрэһээнь тиигэжэ эмхидхээ һэмди. Энэ хүдэлмэридэ К. И. Антонова, И. П. Гаврилин, М. П. Горелова, А. М. Ефимова, В. Г. Кожемякин, И. З. Нуждин, И. А. Чикин, В. П. Шаварин гэгшэд хабаадаһан байгаа. Эдэнэр областиин газар дээрэһээ немец-фашис сэрэгүүдэй намнагдаха хүрэтэр Московско Комитедэй тэдэ гол баазануудта үлэһэн юм.

...1941 оной октябриин 18-да фашис сэрэгүүд Осташево гэжэ районой центрые эзэлээ һэн. Октябриин 20-ной һүни районой партизан отрядууд тэндэхи хүүргэ зада сохижо, дайшалхы ябуулгаяа эхилээ бэлэй. Тэрэнэй урда тээхэнэ Рюховско тосхондо партизануудай хүтэлбэрилэгшэд А. М. Глахов, А. И. Бормотов гэгшэд 316-дахи дивизиин командир, генерал И. В. Панфиловтай уулзаһан юм. Партизануудта хандан, Панфилов иигэжэ хэлээ һэн:

— Фашис танкнуудай добтолгые нэгэ хэды соо һаатуулха шухала болоод байна. Манайхид сухарихa үедөө Становищенскэ хүүргэ дэлбэлжэ шадаагүй. Таанад тэрээниие хэжэ шадаха гээшэ гүт? Мүн ой соо, Осташево-Спасай харгы дээрэ минэнүүдые табиха хэрэгтэй. Тэрээгүүр гитлеровецүүд добтолно,—гээд түр зуура дуугай һууһанайнгаа һүүлээр:—Иимэ юумэ мүнөө һүни хэхэ шухала, үглөөдэр хожом болохо,—гэжэ нэмээ һэн.

Глахов, Бормотов тиимэ даабари абаад, тэрэнэй дүргэлтые В. Ф. Проскунин командиртай, А. Н. Горячев комиссартай партизан отрядта даалгаа. Тэрэл һүни дэлбэлхэ мэргэжэлтэй партизанууд минэ, ба тэһэрдэг зүйлнүүдые абаад, Становищенскэ хүүргэдэ хүрэжэ ошоһон юм. Часовойнуудые һэмээхэнээр үгы хээд, үбдэгсөө хүйтэн уһан соо байжа, хүүргын тулганууд доро тэһэрдэг зүйл зооб. Комиссар Горячев дүтүүр минэнүүдые табиба. 2 час 50 минутын үеэр дэлбэрэлгын шанга абяан дуулдаад, тэндэхи хүүргэ бута сохюулаа бэлэй.

Гитлеровецүүд 4 хоногто таһалгаряагүй хүдэлжэ тэрэ хүүргэ заһаһан юм.

Волоколамска районой партизан отряд Тагуновай хүтэлбэри доро Теряево, Суворово тосхонуудай шухала хүүргэ дэлбэлээ һэн. Удаадахи үдэрынь, дэлбэлэгдэһэн хүүргын оршондо дайсанай 500 машина обооршоо. Манай авиаци тэдэниие бүхэли үдэртөө бомбодоһон. Хүүргэ заһаха арга туха үгөөгүй. Дайсанай бута зада сохюулһан һүри һөөг техникэ харгы дээрэ үлөө бэлэй.

Уваровска районой партизанууд 6 хүүргэ зада сохиһон, тэрэ тоодо Москва мүрэн дээрэхи хүүргые 2 дахин галдаһан байгаа.

1941 оной ноябриин 24-дэ дүрбэн отрядай хамтын хүсөөр хэгдэһэн Угодско-заводской добтолго Московско областиин партизануудай эгээл ехэ, эгээн үреэтэй ябуулгануудай нэгэн болоно.

Москва шадарай партизанууд, ниислэл хотын ба областиин нэрбэн сохидог, һандарган һүйдхэдэг соединенинүүд дайсанай 17 мянга гаран солдат ба офицернүүдые, 6 самолёт, 22 танк ба бронемашина, 100 гаран ехэ буу, 300 гаран миномёт ба пулемёдуудые үгы хэһэн юм. Арадай дайшалхы солотод дайсанай сэрэгүүд, буу зэбсэгүүдтэй 5 поезд хүмэрюулһэн, горючи ба һомо хэрэгсэлнүүдтэй 24 склад болон бааза, 35 хүүргэ дэлбэ сохиһон, элдэб харгынуудта 80 гаран дахин минэ табиһан, 1043 газарта хэлхээ холбооной телеграфно телефонно лининүүдые һандаһан байгаа.

ДУРАСХААЛТА ДҮН

Москва шадар болоһон байлдаан гурбан һара шахуу соо үргэлжэлөө һэн. Энээндэ хоёр талаһаа 2 миллион үлүүтэй хүнүүд, 2,5 мянга шахуу танк, 1,8 мянган самолет, 25 мянга гаран ехэ буу ба миномёдууд нэгэн доро хабаадаһан юм.

* * *

Москвагай 300 мянган хүнэй хабаадалгатай арадай сэрэгэй 12 дивизи эмхидхэгдээ һэн. 24 мянган москвагайхид агаарай добтолгоһоо хамгаалха һайн дуранай командануудта ороо бэлэй.

* * *

Онсо шалгарһан 110 сэрэгшэд, тэрэ тоодо И. В. Панфиловай нэрэмжэтэ гвардейскэ дивизиин 28 сэрэгшэд, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. 36 мянган сэрэгшэд ба командирнууд Советскэ Союзай орденууд, медальнуудаар шагнагдаһан байха.

* * *

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илалта туйлаһаар 20 жэлэй ойн үдэр (1965 оной май соо) Москва хотодо «Город-Геройн» хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоод, Ленинэй орден, «Алтан Одон» медаль барюулагдаа бэлэй.

ФАШИС ДЭЭРМЭШЭДЭЙ ЬЭЕ

1941—1942 онуудта Москва шадарай харгынууд дээрэ фашис булимтарагшадай хаяһан техникэ.

Калуга хотын оршондо немец солдадууд ба офицернүүдые булаһан үхээрэй газар. ТАСС-ай фотохронико.

Редакцида ерэһэн

бэшэгүүдһээ

„ХУУШАРҺАН“ НОМУУДАА хаана тушаахаб?

Хүнүүдтэ уншагдажа «хуушарһан» номууд байдаг бээзэ. Иимэ номууд үшөө олон хүндэ хэрэгтэйшье болохо аад лэ; тооһондо дарагдахаһаа гадна, байра эзэлжэ магад. Теэд энэ асуудалые Улаан-Үдэ хотодоо бэлээр шиидхэхэ гэжэ һанаа хадаа эндүүрнэт. Бидэнэр үлүү болоһон номуудаа тушааха хүсэлэнтэйгөөр букинистическэ магазинда ошобобди. Тэндэ бидэниие хүйтөөр угтаба.

— Уран һайханай номудые абадагбди. Политическэ литература хадань, «Туяада» абаашаха хэрэгтэй,—гэжэ магазинай хүдэлмэрилэгшэ хэлэбэ. Бидэнэр гайхабабди:

— Букинистическэ гэжэ нэрэтэй аад лэ, юундэ зарим номуудые абаха, зариманһаань арсаха гээшэтнай ойлгохоор бэшэл.

— Үгыл хадаа үгы юм бээзэ. Таанартай шашаха сүлөөгүйб...

«Туяада» номуудыемнай мүн абажа үгэбэгүй. Юундэб гэхэдэ, магазимнай 1964 онһоо урда хэблэгдэһэн номудые абадаггүй гуримтай» гэжэ ойлгуулба.

— Манда иимэ заабари үгтэнхэй. Инструкцишье бии.

Ингэжэ бидэнэр хоёр магазинай хоорондо сагаа миин «эдижэ», хооһоор бусаабди.

Г. СЕРГЕЕВА,
техник-архитектор.
Л. КАРАМЗИНА,
хүдэлмэришэн.
Л. ТИХОНОВА,
Улаан-Үдын № 65
һургуулиин багша.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Москва хотын, Московско областиин ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалга; Московско область Ленинэй орденоор шагнагдаа: А. Н. Косыгинай журналистнуудтай уулзаһан тухай.

Хоёрдохи хуудаһанда: луговодуудай һуралсал; партийна хронико.

Гурбадахи хуудаһанда: Москва хотын агууехэ габьяа харуулһан материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: хилын саанаһаа ТАСС-ай материалнууд; Россиин эгэшэ дүүнэр; соносхолнууд.

АРГАЛИИН ҺҮРЭГ

(ЮРЫН НЭГЭ ХҮН ТУХАЙ)

Хүршэ областьһоо ерэһэн бэшэг

АНХАНДА энэ һайхан нютагые «Аргали» гээд юундэшьеб нэрлэһэн юм. Арьягар томо, мушхаруу сахариг эбэртэй аргалинуудай абирмаар, тэмтэрмээр хала хабсагайшье эндэ үгыл. Аяар холын Алхана байгаа бээзэ. Магад анханда үбгэ эсэгэнэрэймнай үлгыдэ байха үедэ, Алхана уулын оройһоо хүлжэн ерэһэн аргалинууд энэ нютагаар һүрэглэн нютагжаһаншье байжа болоо, яажа мэдэхэб. Зүгөөр ямаалиг, хонилог энэ зэрлиг амитанай нэрэ абажа алдаршаһан Аргали нютаг һайн дэмбэрэлтэй, удха шапартайшье байжа болоо.

Мүнөө энэ нютагта арьягар бартаа эбэртэй зэрлиг аргалинуудшье бэшэ, харин нарин ба нарибтар нооһотой хонин һүрэгүүд бэлшэнэ. Агын олонхи колхозуудта орходоо тус артелиин хонидой тоо хараани холо үсөөншье һаа, ой модото, бартаа хабшуу Аргалидаал хараан соогоо хүтжэжэ байһан хонин һүрэг.

Хонин һүрэг... Хэрбээ узбек арадай өөһэдынгөө «сагаан алтан» болохо хүбэнгөөрөө омогорходог, олзуурхадаг һаань, харин манай эндэ баһал өөрынгөө «сагаан алтан»—нарин нооһоороо омогорхохо, холо саагуур суурхадаг гээшэл. Тиимэһээл колхоз бүхэнэй урдаа хараха, һанаха бүхы хүн—хонишон болоно бшуу.

Хонишод... Эдэ ёһотойл баатарнууд гээшэл. Хуяг дуулга, номо һурша түү, али һэлмэ жадаар бэеэ бүхэлһэн баатарнууд бэшэ, харин зориг хабаараа, тэсэмгэй бэрхээрээ түбһэн юумэндэ тунхарихагүй ёһотойл баатарнууд ха юм даа. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ, хабарай шэрүүн шуурганда хони хараха, үдхэхын түлөө хэды шэнээн хатуу зориг, хаба шадал хэрэгтэй гээшэб. Туушагүй, тулюур хүн хонишон боложо шадахагүй жэшээтэйл. Харин Агымнай хонишод бэрхэшээлһээ айдаггүй, дүй дүршэл ехэтэй, борлонги зон юм даа. Хэдэн олон жэлдэ мал дээрэ ябажа, шэн ажалаараа шалгарһан хүнүүд нилээд олон, тэдэнэй нэрэнүүдые дурдаха болоо һаа—барагдахагүй.

Тиимэ тула, округой юрын ажахынуудай нэгэн болохо—Аргалиин Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон тухай хөөрөөгөө эхилжэ, тэрэнэй һанал бодолнуудые дамжуулха хүсэл түрэнэ. Юрын ажахынуудай нэгэн гэнэ гүбди? Теэд тус колхоз хонин ажалай талаар Агын районой дамжуулгын Улаан туг абаһан юумэл. Тиихэдээ энэмнай дан юрыншье гэхээр бэшэ, харин оролдосотой хонишодоор олон нютаг байба ха юм гэжэ тухайлхаар болонол.

Танилсагты, оролдосотой хонишодойнь нэгэн—Боро Лабанов гээшэ. Боро Лабановай нэрые округой олонхи зон, илангаяа малшад мэдэжэшье болохо. Жэлһээ жэлдэ хонидоо жэшээтэ һайнаар харууһалдаг, гарза гээлтэгүйгөөр үсхэжэ ябадаг энэ хүнэй нэрэ округ болон аймагай суглаануд дээрэ дурдагдахаһаа байха, округой Хүндэлэлэй самбарта гаражал байдаг.

Боро Лабанов... Заримандаа «Борис Лабанов» гээдшье хэлсэдэг.

— Юундэ Таниие «Борис» гэдэг бэ, магад, үшөө ондоо Лабанов гэжэ хонишон бии гү?—гээд асуугаа һаатнай, тэрэ халта шоглон һагад миһэрээд, нигэжэ хэлэхэ:

— Тэрэтнай нэгэл хүн юумэл даа. Анхандал хада Боро гэжэ буряад нэрэтэй хүм. Тиимэ боро, шэрхиеэшье бү мэдэе, юрэдөөл Боро Лабанов гэжэ сохом дансадам байгша,—гээд энеэхэ,—зүгөөр ород хани нүхэдни үсөөн бэшэ юм. Тиигээд лэ намайе «Борис» гэжэ нэрлэдэг юм даа.

Боро Лабановые хонидо орохонь ха гэжэ дуулахадаа зарим хүнүүд үнэншэжэ ядан, нигэжэшье хөөрэлдэһэн ушар байха:

— Юрэдөө саарһа дэрлээд, шоото татаад һуужа һурашаһан хүн яагаад хони хараха юм бэ. Бүхы хонидоо тала дайдаар элдэжархёод зутаржа ябахагүй юм гү...

Үнэхөөрөөшье Боро Лабанов үни удаан колхозой тоосоошон ябаһан, хонишод, малшадай ажалта үдэр һайсал гаргадаг, тэдээндэ хэһэн ажалайнь үрэ дүн ойлгуулжа үгэдэг хүн байһан юм. Теэд Боро Лабановай хониндо ороод, хэдэн жэл үнгэрөөд байхада зонууд ондоогоор хэлсэдэг болоо һэн:

— Боромнай, нээрээл боро, шэрхи хүн байбал. Харыт, хэнһээшье дортонгүй хонидоо ондо оруулаал!

Үшөө хөөрэлдэхэ: «Түрүүлжэ ябана гэлсэнэл...»

ҮНИХЭНШЬЕ болобо даа, нэгэтэ үбэл Аргалиин хонишод барагсаан шахуу хонидоо олоор гарзалуулба гэһэн сошормог шууяан аймаг дотор тараа һэн. Үнэхөөрөөшье хатуу намар тохёолдожо, шэрүүн үбэл болоо һэн. Зай тиихэдэл Боро Лабановай даашын хонид сооһоо нэгэшье толгой гарзалаагүй, хүшэ шалалаа алдангүй ондо орошоо бэлэй. Одоо мухар талаан гээшэнь тудаа юм гү, али? Үгыхэн ааб даа. «Олон һүрэг малые ондо оруулха гээшэ—оролдолгын ашэ ха юм» гэжэ ойлгосотой болоо һэн. Тиихэдэл, энэ бэрхэшээлтэй үедэ, Боро Лабанов 100 эхэ хонинһоо 110 хурьга абажа, колхоз соогоо эрхимлээ бэлэй.

...Талын нютагай хонишод хүбшэ газарай хонишодтой уулзахадаа нигэжэ хэлэдэг: «Ой модон соо байһан таанадташье ээлтэй ааб даа, харин нюсэгэн талада үбэлжөө һаа ойлгохол байхат». Тиимэньшье—тиимэ. Зүгөөр бартаа бүтүү Агали мэтын нютагта үбэлэй сагта баһал гайтайхан гэжэ мэдэхэ ушартай. Юуб гэхэдэ, хада ой хоёр болошоһон иимэ газарта үбэлэй сагта саһа шуурганиинь гэжэ бүри сухалтай, хүрилгөөтэн сахаригтаад, дүрбэн тээһээш хөөрсэгэнүүлжэ байхадань, хүл дээрээ тогтохын аргагүй гэхээр юумэ болохо. Тэрээнһээ гадна, хүр саһан хүнгэрэг обоорон гэхэдээ маһаа байха, хүнэй алхахын аргагүй үе болодог ха юм. Энэ мэтын бэрхэшээлнүүдэй урда гараа дэлгээгээд һууха бэшэ, харин дабажа гараха хэрэгтэй. Теэд Боро Лабанов иимэшүү бэрхэшээнүүдтэй жэлһээ жэлдэ ушардаг, тиин дабажа гарагшалай нэгэн ха юм даа.

Боро Лабанов өөрынгөө һамган Дулма Болотовагай хони харууһална. Энэ эбтэй ажалша бүлындэ зорюута хүрэжэ, халуун сайһаань ама хүрэжэ, ажал хүдэлмэриень һонирхожо гараһан хүн бүхэн урмашаха, сэдьхэлээ ханахал байха.

...Зүүн Аргалиин адагта оршодог, Нарһата гэжэ хадын үбэртэ шадамар бэрхээр, яб байса түхеэрһэн буусада хүрэжэ ерэхэт. Энэтнай Боро Лабановай бууса гээшэ. Зүгөөр Ага—Шэтэ ошоһон дардам харгы дээрэ буугаад, энэ бууса алдангүй ошоноб гээд туршагты?! Олохогүйт, харагдахашьегүй. Тээ зүүн урдатнай, үндэршэг хадын арын бүтүү ой хэлбэлзэн найгана. Шэмэрүүн шанга үбэлэй һалхинһаа эдэ мододой орбонгоороо унаха болотороо хэлбэлзэхэдэ, тэрэ хажуудань байрлаһан Боро Лабановай хонид яана гээбтэ? Хүр саһан. Алхалха бүриншни хүлшни зоогдоно. Алин бэ, хаанаб Боро Лабановай бууса?

Шэмэрүүн лэ үглөө байна даа! Малгайнгаа шэгэбшэ абахын аргагүй. Боро ахайн бууса одоошье харагдаба. Тиимэ эртэшье бэшэ саг. зүгөөр хонидынь хотондоо зандаа байба.

Газаань хүрэжэ ерэхэдэмнай, Боро Лабанов напагар дулаан малгайгаа шэхэбшэлээшьегүй, хүүртигээрээ зандаа, хашалгүй хотон тээшээ алхалжа ябаа һэн.

— Сайн байна!

— Сайн даа.. Яагаа хонидоо гаргаагүй байтараа дээрээ ортошобо гээшэбиб,—гээд шоглоно.

Хотон соогоо байһан хонидшье пүүр-паар гэлдэн гурьясагаан һуняалдана. «Бэлшээридэ гарадаг хэм болоһон аад, юундэ табинагүй гээшэб» гэһэндэл хаабари тээшээ, эзэн тээшээ үлыдэнэ. Зүгөөр газаамнай гайтай шэмэрүүн үдэр эхилээд байна гэжэ энэ дулаахан, һалхигүй хотон соо байһан мунхаг хонид хаанаһаа мэдэхэ гээшэб!

Удангүй һаеы гэрһээ Дулма-абгай дулаан дэгэлтэй, малгайтай юумэ гаража, морёо эмээллэжэ, ургаа гартаа бариба.

— Хонидоо таргая даа....

Хонидшье тамада байһанаа мултарһан юумэндэл, тангаршаалдан байжа гаранад.

— Оһоо, сортоотойнууд лэ!—гээд, бидэнтэй ябаһан нэгэн баясана,—иимэнүүд лэ зандаа ногоо хазаха болтогой.

Боро ахай «яагаа бэлээр һананаш даа» гэһэндэл, мүнөөхи хани хүн тээшэ хараад:

— Элээндэ бэшэ намда хэлэ.. —гээ һэн.

Мориндоо мордожо, хонидойнгоо хойноһоо бүншүүлжэ ябаһан һамганайнгаа хойноһоо Боро Лабанов ооглобо:

— Дулмаа, хонидоо мүнөөдөө энээхэн зүүн боролжынгоо үбэрөөр адуулха тээшэ гүбди. Хайшань бэлшээхэеэ үдэ болотор баглад гэе-ээ...

Боро ахай хотон соогуураа ябажа байгаад, юушьеб харасагаана, хүлөөрөө хэбтэрыень дэбһээд тэбһээд абана. Яана гээшэб?

— Хаанань хониной хэбтээ, хэбтээгүйень шалганаб даа. Хэбтээгүй байгаа һаань, хотомнай уужамдаа гэжэ мэдэхэ болоно, тиигээд тэрэнээ зосоошонь болгохо ушартай бшуу,—гэбэ.

— Юундэ?

— Хонид бэе бэедээ хашасалдаад хэбтэхэдээ дулаан хонохо, һалхи абахагүй юм ааб даа,—гээд мэдээшэгүй янзатайгаар харюусаа һэн.

— Зай, гэртэ ороёл даа,—гээд хонишон бидэниие уриба. Бууяма дулаахан һаеы гэр соо бүхы юумэн багтаастай: мүнөөнэй бараан, радио, шагналай часынууд, трамотанууд... Тэрэниие 100 эхэ хонинһоо 110 хурьга абаа, хонин бүриһөө 3 кило 400 грамм нооһо хайшалаа гэжэ хүрэ хүрэһөөр мэдэбэбди.

Энэ дүхэд гэһэн, багжагар хүдэр хүниие харахадаа жараяа шаханхай гэжэ һанахаар бэшэ, хүнгэн солбон.

— Хэршье наһатай болоо һаа, хониһоо хахасаха дурагүй байха юумэш. Дадашоо гэхэдэ ямар юм. Зүгөөр манай колхозой хонишод жиир лэ нарбаа сайнтуу байха даа,—гэбэ.— Байн-байн залуушуул халан абахал ёһотойл даа. Илангаяа дунда һургуулинуудые дүүргэһэн хүбүүд, басагад булта дээдэ һургуулида ябашахагүй, харин зариманиинь түрэл колхоздоо хүдэлхэ бэзэ гэжэ һанагдана. Яаха юм даа?

Үнэхөөрөөшье һайн байра байдал байгуулаад, модон гэрнүүдые олоор бариад байбал, залуушуулшье арсахагүй бэшэ аал?

—Тиимэньшье тиимэ,—гээд Лабанов хэлэнэ,—зүгөөр бидэ байрын гэрнүүдые барюулха талаар һэбэрээшэг байнхайбди, эшхэбтэр гээшэ ааб даа, модон соо байгаад.. Теэд залуушуул урмаа таһарха ёһогүй бшуу. Дабажа гарахын түлөө дабаан бэрхэшээлнүүд байдаг ха юм даа.

Боро Лабанов ажал тухайгаа, өөрын баяр тухай хөөрэбэ. Үнгэрэгшэ зун түрүү хонишон Москва выставкэдэ ошожо ерээ. Тиихэ соогоо Ленинград хаража эхэтэ һонирхоо. Энээн тухайгаа ехэл урмашан дабтана. Зүб даа, ажалдаа амжалтатай ябаһан хүнэй алдар нэрэ хүндэтэй, аян замынь арюун ха юм даа. Колхозой правлениин гэшүүн Боро Лабанов мүн оло олон һонирхолтой хөөрөөнүүдые хэлэхэшье байжа болоо. теэд газаахи байдалаа ажаллахаяа яараһан янзатай һууха, байхаяа болёод байба. Яахаб даа, үшөө уулзаха, хөөрэлдэхэ сагууд урдамнай ха юм.

Иимэ хүн байха даа, Аргалиин һүрэг арьбадхалсажа ябаһан Агын аймагай түрүү хонишодой нэгэн, Боро Лабанович Лабанов.

Ц. ЖАМБАЛОВ.

Ага һуурин.

СПОРТЫН МАСТЕРНУУД

«Локомотив» гэжэ һайн дуранай спортивна бүлгэмэй түбэй Соведэй бараг конькишад Улаан-Үдэдэмнай ерэһээр һара үлүүтэй болоо байна. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ үдэр бүри тэдэнэй һорёо хэжэ байхыень хаража болохо. «Локомотивай» суглуулагдамал командада ороһон ССР Союзай спортын мастернууд Москвагай Татьяна Шарова, Челябинскын инженер Римма Жернова гэгшэд стадионой елүүр мүльһэн хартыгаар һорёо хэнэд. Римма Жернова эхэнэрнүүдэй дунда ороной түрүүшын дүрбэнэй тоодо оронхой юм.

Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, 2-дохи һуурида гараһан спортын мастер Лев Зайцев манай эдэ хоёрдохи жэлээ ерэнхэй, урилдаанда бэеэ бэлдэжэ байнхай.

«Локомотивай» суглуулагдамал командада залуу үетэн — Москвагай һургуулиин 9-дэхи классай һурагшад Валя Баранова, Оля Шустрова гэгшэд оролсоно.

Декабриин 1-эй, 2-ой үдэрнүүдтэ манай республикын түбэй стадион дээрэ конькишад мүрысэжэ, хүсэ шадалаа үзэлсэбэ. Удаань тэдэнэр Челябинск хото ошожо, декабриин 20-һоо 25 болотор тэндэ Советскэ Союзай хотогородуудай хоорондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Спортын мастернууд Татьяна Шарова, Римма Жернова гэгшэд һорилгын үедэ.

П. БУРМАКИН.

ҺОНИРХОЛТОЙ СЕМИНАР

Республикын автомобильна транспортын хүдэлмэришэдэй хоёр үдэрэй семинар һаяхан Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэбэ. Буряадай автотранспортна управлени, Техникын байшан, автомобильна транспортын, городой ажахыя научно-техническэ бүлгэмэй правлени энэ семинар зарлаа.

Автоуправлениин ажахынуудай, республикын министерство, захиргаануудай 100-гаад инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, экономистнууд, түсэб зохёогшод, партийно-советскэ, профсоюзна органуудай түлөөлэгшэд семинарта хабаадалсаба.

Семинарта хабаадагшад арадай ажахые элдэб ашаа зүбөөр шэрэхэ, түсэб зохёолгодо математикын онол арга хэрэглэхэ эмхидхэлэй ажалтай холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Автомобильна транспорт хүгжөөхэ зорилгонууд, ашаа зөөлгые зүбөөр, эрдэм ухаанай үндэһэ һуури хэрэглэн эмхидхэхэ тухай элидхэлнүүд хамтын заседани дээрэ шагнагдаба. Секцинүүдэй заседани дээрэ хэдэн тусхай элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

РСФСР-эй автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгын министерствын техническэ мэдээсэлэй бюрогой түлөөлэгшэд Ходош, Баулин гэгшэд элидхэл хэбэ. Түсэблэлгын, материальна урмашуулгын шэнэ гурим нэбтэрүүлхэ талаар Москвагай автотранспортнигуудай түрүүшын дүй дүршэл тухай тэдэнэр хөөрэжэ үгөө.

Арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын, совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ һайн угтамжа бэлдэхын тула юу хэхэ, ямар хэмжээ бэелүүлхые хараалһан тогтоол батална абаа.

Г. ГАРМАЕВ.

ЭРШЭТЭ АЖАЛ

Намар-үбэлэй үедэ техникэ заһабарилха түсэб «Восход» колхозой правлени үшөө хуряалгын ябажа байха үедэ табиһан юм.

Артелиин механизаторнууд энэ түсэбтэй танилсажа, трактор заһабарилха хүдэлмэриие 1967 оной февралиин 23 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абаа. Тарилгада хэрэглэгдэхэ бусад машина, техникэ энэ болзор соо бэлэн болохо байна.

Мүнөө гурбан плуг, долоон селлкэ, 13 трактор заһабарилагдажа, бэлэн болгогдоо.

Машина, техникэ заһабарилха хоёр бригада колхоздо эмхидхэгдэнхэй. Түмэршэ дархан П. Н. Русин, токарь П. И. Щербаков, тракторист Г. Г. Петров гэгшэд техникэ заһабарилга дээрэ һайнаар хүдэлнэ.

Н. ХАЗУЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Ноёхон нютагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз Сэлэнгынгээ аймаг соо томо ажахынуудай нэгэн юм. Жэл ерэхэ бүри эндэхи ажалшадай байдал һуудал болбосон боложо байдаг. Юуб гэхэдэ, нютагай ажахын бригада, фермэнүүд дээгүүр ажаһуудалай болон нииитын барилганууд олоор хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, байгша оной туршада колхоздо нүүжэ ерэгшэдтэ байрын 14 гэр, 70 хүнэй багтаамжатай шулуун клубай болон магазинай шэнэ байранууд баригданхай.

Гадна Түхэм тосхон шадар колхозой һаамхай үнеэдэй байрлаха бааза мүн лэ шулуугаар баригдажа, ашаглалгада үгтэнхэй. Тэрэ баазын хүшэр хүндэ ажал хүдэлмэри сүм оньһожоруулагдажа, һаалишадта ехэ хүнгэлэлтэ болоо юм. Тиихэдэ колхозой түб—Зургаан-Дэбэ тосхондо тоһоной завод хүдэлжэ эхилэнхэй. Мүнөө үень мүн эндэ 20 автомашиныя байха багтаамжатай гараж баригдажа байнхай.

Гансахан 1966 оной туршада колхозой 13 гэшүүд тус тустаа шэнэ гэрнүүдые барижа ороо. Харин һүүлэй 6—7 жэлнүүдэй хугасаа соо 120 колхознигуудай бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинөө юм.

Ерэхэ жэлдэ Ноёхон нютагта дунда һургуулиин шэнэ байшан баригдахаар хараалагдана.

С. БИЛИКТУЕВ.

ДУЛААН БАЙДАГ БОЛОО

Урдань Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводто уһанай уурал ашаглан, дулаа үгэдэг ажахы һулаар эмхидхэгдэнхэй һэн. Тиимэһээ үбэлэй сагта цехүүд дотор заримдаа тон хүйтэн байжа, ажал хүдэлмэридэ нилээд ехэ һаад ушаруулдаг бэлэй.

Һаяхан судна заһабарилагшадай ажабайдалда бодото һайндэр болобо. Ушар юуб гэхэдэ, барилгашад ба хабсаргагшадай эдэбхитэ халуун ажалай ашаар завод дээрэ шэнэ котельнэ нээгдэбэ. Уурал гаргадаг хуушан котелнууд хүсэ ехэтэй шэнэ котелнуудаар һэлгэгдэжэ, кочегарнуудай гар ажал айхабтараар оньһожоруулагдаба. Цехүүд дотор ольһотой дулаан оршон байдал тогтожо, хүдэлмэришэд сог залитайгаар хүдэлжэ, ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлбэ.

Мастер Николай Семенович Васильев шэнэ котельныя гурбан дабхар байшан гэрые эрхэ мэдэлдэ даажа абанхай. Энэ гэр соо адар ехэ эршэ хүсэтэй гурбан котел оршоно. Шэнэ котельнэ мүнөө үеын техникын ёһоор зэбсэгжүүлэгдэн түхеэрэгдэнхэй.

Д. БАЛДАНОВ.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

«БУРЯАД ҮНЭН», «ПРАВДА БУРЯТИИ» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакциин коллектив өөрынгөө хүдэлмэрилэгшэ Ц. Ц. Цыдыповэй хайрата эхэ **ГАРМАЕВА ШОИЖИДОЙ** наһа бараһантай дашарамдуулан, гэр бүлынхидтэнь гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 36-30, информации—34-05 и перевода—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02134. Зак. № 1156.

ХИЛЫН САНААҺАА

ДРВ-гэй МИД-эй мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Наринаар тодорхойлогдоһон мэдээнэй ёһоор, ДРВ-гэй агаарһаа хамгаалха частьнуудай сэрэгшэд декабриин 2-то 11 бэшэ, харин 12 самолёт ДРВ-гэй газар дээрэ буудажа унагааһан байгаа гээд ВИА агентство дамжуулна.

Тиимэ болохолоороо, ДРВ-гэй газар дээрэ хамта дээрээ 1.578 самолёт буудуулжа унаа.

ДРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ толилжо, Ханойн урда талын һууринууд болон байрын кварталнуудые американ самолёдуудай бомбодоһон болон буудаһые эрид шууд буруушаагаа.

«Энэ хадаа ДРВ-дэ эсэргүү һандартагта дайн байлдаае үргэлжэлхэ замаар США-гай хэһэн шэнэ онсо алхам болоно, вьетнам арадта эсэргүүтээр хэгдэһэн энэ шэнэ зэрлиг аша хадаа бүхы дэлхэйн арадуудые убайгүйтөөр уһэрһэн ябадал болоно» гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сесси

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 6. ТАСС-ай корреспондент И. Абламов нигэжэ дамжуулна:

Генеральна Ассамблей хадаа химическэ болон бактериологическа зэбсэгүүдые хэрэглэлгые хорихо тухай 1925 оной июниин 17-до Женевэдэ батлагдаһан протоколой гол ёһонууд болон үг зорилгые наринаар сахихыень бүхы гүрэнүүдые уряалаа, энэ протоколые сахяагүй али бүхы ябуулганууды буруушаагаа. Женевскэ протоколые мэдэрэлсэхыень Генеральна Ассамблей мүн лэ бүхы гүрэнүүдые уряалһан байна.

Энэ асуудалаар Нэгэдэхи (Политическэ) комитедэй урда тээнь һайшааһан резолюциин проектые Ассамблей баталаа. Женевскэ протоколые наринаар сахиха тухай резолюциин нэгэдэхи пункт нэгэн дуугаар батлан абтаһан байна. Женевскэ протоколые мэдэрэлсэхыень гүрэнүүдые уряалһан резолюциин хоёрдохи пунктын түлөө 91 делегаци дуугаа үгөө, 4 делегаци һаналаа барна, буруушаагшад юрэйдөөшье байгаагүй.

Химическэ болон бактериологическа зэбсэг хэрэглэлгые хорихо тухай асуудал Венгриин делегациин үүсхэлээр ООН-ой Генеральна Ассамблейн зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаһан юм.

Хунвэйбинүүд аашалалдаһаар

ПЕКИН. (ТАСС). «Соёлой хубисхал» гэжэ нэрлэгдэдэг политическэ кампаниин мүнөө Хитадта боложо байхада партийна комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнуудһаа гадна, КПК-гай Аньхуэй провинциин комитедэй нэгэдэхи секретарь, КПК-гай ЦК-гай гэшүүн Ли Бао-хуа хашалта хабшалтада дайрагдана. Энэ хүн КПК-е байгуулагшадай нэгэн Ли Да-чжао гэгшын хүбүүн юм.

«Соёлой хубисхалай» эхилһэн сагһаа хойшо хунвэйбинүүд Ли Бао-хуа гэгшые «харата хара этэгээд» гэжэ нэрлэдэг, партийна хүдэлмэрилэгшэдые муушалһан ондоошье нэрэнүүдые үгэдэг байгаа. «Соёлой хубисхалда һаад ушаруулна» гэжэ гэмнээд, Ли Бао-хуа гэгшые тушаалһаань гаргаха тухай «революционно буһалгаашад» удаан саг соо эрилтэ хэдэг байсаа бшуу.

Үнгэрэгшэ һарын тэнгһээ эхилэн, хунвэйбинүүд хүсэ хэрэглэжэ ороо. Ань-хуэгэй худалдаа наймаанай институдай хунвэйбинүүд болон Пекинһээ ерэһэн хунвэйбинүүд Ли Бао-хуа гэгшые ноябриин 11-дэ барижа сохиһон наншаһан байгаа. Городой байшангуудай нэгэн соо Ли Бао-хуа гэгшые хулиганууд хэдэн үдэрэй турша соо зобоогоо. Хэдэн үдэрэй турша соо нигэжэ сохюулхадаа Ли Бао-хуа хирэ хирэ болоод лэ мэдээгээ алдадаг, хүдэлхэ ябаха аргагүй болодог байгаа. Эдэ ябуулгануудһаань уламжалан хүдэлмэришэд, зарим хунвэйбинүүдшье ехээр дураа гутаа.

Тэдэнэр «Яаралтайгаар хандалга гаргажа», тэрээн соогоо ноябриин 14-дэ нигэжэ бэшээ: «Нүхэр Ли Бао-хуа гэгшын амин наһанда аюул тохёолдоод байна». Ли Бао-хуа гэгшые абархын тулада партийна органуудай үүсхэлээр нютагай металлическа заводой хэдэн мянган хүдэлмэришэд дурсагдаһан байшангай дэргэдэ ерээ. Тиигэжэ ноябриин 16—17-до хунвэйбинүүд болон хүдэлмэришэдэй хоорондо тулалдаан болоо. Хэдэн арбаад хүнүүд сохюулаа наншуулаа, шархатаа. Алуулһаншье хүнүүд бии.

ЛАОС. Патет-Лаогой сэрэгшэдэй отрядууд. ВИА-гай—ТАСС-ай фото.

ДРВ-дэ дахяад добтолбо

ХАНОЙ, декабриин 5. (ТАСС). 7-дохи флодой корабльнууд дээрэ, тэрэшэлэн Урда Вьетнамда болон Таиландда байрладаг американ самолёдууд декабриин 3 болон 4-дэ Вьетнамай Виньлинь шадар, Куангбинь, Хатинь, Тханхоа, Намха болон бусад провинцинуудай хүн зон олонтой районуудые болон промышленна предприятинуудые бомбодоһон, буудаһан байна.

Мүн лэ энэ үдэр демилитаризованно зонын хойто талын хубида байдаг һуурин газарнуудые американ самолёдууд бомбодоо.

УРДА ВЬЕТНАМ. Ургамалнуудые усадхахын тулада американ зэрлигүүд хорото бодосуудые хэрэглэнэ. Хорото газууд болон порошогуудые сасан хаяхадань, хүнүүд болон мал адууһан үхэнэ, тарянай ургаса хосорно. Зураг дээрэ: Тайнинь провинцнда хаягдаһан энэ бочкоһоо американецууд хорото бодосуудые тараан сасадаг байна.

ВИА-гай—ТАСС-ай фото.

Урда Вьетнамай патриодууд добтолно

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сайгонско Тансоннхат гэжэ томо авиабазые Урда Вьетнамай патриодууд декабриин 4-дэ буудаа, гурбан часай үнгэрөөд байхада нэгэ американ организациин штаб-квартирые болон казармые Сайгоной түбтэ тэһэлһэн байна.

Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, казарма соо тэһэрэлгын болоходо, американ армиин хэдэн сэрэгэй алба хаагшад шархатаа.

США-гай уласхоорондын хүгжэлтын управлениин штаб-квартиратай зэргэлэнхэй баһа нэгэ байшан тэһэлэгдэһэн байгаа.

Урда Вьетнамай «зэбсэгтэ хүсэнүүдэй» түлөөлэгшэ нигэжэ мэдүүлээ. Добтолго хэһэн партизанууды энэ авиабаза шадарһаа хэһэн миномедууд дэмжэһэн байна.